

RELIQUIÆ SANCTORUM IN CATALONIA

N. I
Setembre
Octubre
2020

DOSSIER: EL PERILL DE LA VIGÈNCIA DE LA DEVOCIÓ A LES RELÍQUIES DE SANTS

ENIGMES AMB RELÍQUIES: L'ENIGMÀTICA CONNEXIÓ ENTRE RELÍQUIES DE BESALÚ I OVIEDO

RELIQUIARIS: URNA GÒTICA DELS SANTS MÀRTIRS DE VIC

RELÍQUIES AL TERRITORI: EL BAGES

SANTORAL, EFEMÈRIDES I MÉS SECCIONS...

Aquesta imatge i la de portada són part de la decoració pictòrica del reliquiari dels Sants Màrtirs de Mura

Editorial

P. 3

Dossier: "El perill de la vigència de la devoció a les relíquies de sants"

p. 4

Enigmes amb relíquies: "L'enigmàtica connexió entre les relíquies de Santa Maria de Besalú i la Cambra de Santa d'Oviedo"

p. 8

Reliquiaris: 'Urna gòtica dels Sants Màrtirs de Vic'

p. 11

Relíquies al territori: 'El Bages'

p. 14

Santoral tradicional: Setembre / octubre

p. 35

Efemèrides: Setembre / octubre

p. 39

PRESENTACIÓ I DUES REFLEXIONS

La devoció a les relíquies de sants és un aspecte de la religiositat popular que sempre ha captivat. Històricament, a més, han estat objectes cobejats, causes de robatoris o de quantioses transaccions econòmiques i, fins i tot, motiu de greus conflictes.

Moltes vegades, quan es tracta de forma divulgativa l'àmbit de les relíquies, se solen posar exemples de referents reconeguts per la majoria de la població de religió catòlica però que es troben geogràficament lluny del nostre país. Per aquest motiu, la revista digital **Reliquiae sanctorum in Catalonia** que teniu al davant es proposa una aproximació a la riquesa que Catalunya i, en alguns cas la resta dels Països Catalans, té en aquesta matèria. En uns temps en què es valora el turisme de proximitat, pot ser un bon motiu per tenir-ho en compte. Les diverses seccions de la revista, intentaran cobrir aquest buit.

Igualment, un altre objectiu és evidenciar com la devoció a les relíquies de sants és un fet més viu d'allò que, a vegades, pot semblar. La situació actual de pandèmia de la Covid-19, de futur incert, però posa en perill formes de veneració mil·lenàries, que requerien el contacte físic i que potser caldrà modificar.

Desitjo que trobeu el contingut interessant i adequadament tractat, que perdoneu els errors que hi pugueu trobar i que, en qualsevol cas, me'ls indiqueu per millorar d'ara endavant.

Joan Arimany i Juventeny

EL PERILL DE LA VIGÈNCIA DE LA DEVOCIÓ A LES RELÍQUIES DE SANTS

LES RELÍQUIES MANTENEN EL PROTAGONISME EN CERIMÒNIES LITÚRGIQUES I MANIFESTACIONS DE PIETAT POPULAR. LA COVID-19, PERÒ EN POT MODIFICAR ALGUNES DE MIL·LENÀRIES.

Les relíquies mantenen el protagonisme en cerimònies blitúrgiques i manifestacions de pietat popular. La veneració a les relíquies de sants és un fet ben habitual. Sol formar part de les cerimònies litúrgiques de Festa Major que, amb un component ben popular, és participada per un bon nombre de feligresos. El moment àlgid d'aquesta mostra de devoció, més enllà dels sentiments personals de cadascú, esdevé una expressió col·lectiva en relació amb la festivitat del sant, especialment si és patró del lloc.

Els oficis de Festa Major i besada al reliquiari

Els oficis principals de Festa Major solen estar dedicats a la memòria dels sants patrons de la parròquia. Habitualment, aquests sants coincideixen amb els titulars del temple però, ocasionalment, poden fer-ho amb copatrons o patrons secundaris. En el primer cas, però especialment en el segon, aquesta dedicatòria sol ser indicatiu de la presència de relíquies.

En aquesta missa, habitualment se succeeixen unes pautes gairebé idèntiques: el sermó d'un sacerdot que exposa les virtuts del sant patró com a exemple de bon cristià; els feligresos que canten els goigs que reproduïxen, amb altres paraules, el discurs escoltat prèviament; posteriorment, la relíquia del sant o santa que se situa a l'abast dels fidels, i la besada dels fidels al reliquiari. Aquest darrer gest és el de veneració més intensa, de contacte gairebé físic, entre protegit i protector.

Besar les coses santes era un gest molt habitual, més que ara, en la litúrgia anterior al Concili Vaticà II. En paraules de Josep Braun en el seu Diccionari litúrgic, publicat en català el 1925, els moments eren diversos: "Són de devoció i veneració els besos de l'altar, de l'evangelari, de la patena, de les relíquies, de l'amt, del maniple, de l'estola, de l'oli sant dels catecúmens i sant Crisma consagrats de nou, el bes de la creu el dia del Divendres Sant, quan es fa l'Adoratio crucis, etc.". Alguns d'aquests petons encara es mantenen i són practicats pel sacerdot

Els navarclins honoren sant Valentí cada 14 de febrer

celebrant, però d'altres també els exercien els fidels: el del portapau, i desapareguda de la cerimònia.

Besades a les relíquies tenen lloc al final dels oficis celebrats per la Festa Major de Navarclins (a sant Valentí), a Ripoll (a sant Eudald, l'11 de maig), a Sant Quirze de Besora (a sant Quirze i santa Julita, el 16 de juny), a Camprodon (a sant Patllari, el 21 de juny), a Vic (a sant Miquel dels Sants, el 5 de juliol), a Taradell (a sant Genís, el 25 d'agost), a Sant Feliu Sasserra (a sant Pere Almató, fill de Sant Feliu Sasserra que li dedica la festa a finals d'agost) o a Centelles (a santa Coloma, el 31 de desembre), per citar-ne alguns..

Sens dubte, és la forma de devoció que més perill té de modificar-se a partir de la COVID-19

Relíquies “per contacte”

A part de les pròpies relíquies, directament relacionades amb el sant o santa, existeixen les anomenades relíquies per contacte. Aquest tipus de relíquies està constituït per peces de roba o bocins

de cotó que han estat en contacte amb una relíquia insigne. És una altra modalitat de veneració que en els darrers temps està en clar retrocés. És l'ofertament de cotons que, actualment, són beneïts, però antigament amb el corresponent “contacte” –i en algun cas excepcional es manté. Els fidels el recullen després de besar el reliquiari en finalitzar els oficis de Festa Major. Aquests cotons són preuats, segons les veus populars, per combatre el mal d'orella.

L'origen de l'atribució de propietats miraculoses a bocins de cotó podria tenir relació amb la devoció a sant Narcís, patró de Girona. Potser aquest és el motiu de les mostres que hi ha hagut, i que hi ha, en les comarques gironines. Encara ara, per la festivitat del sant celebrada el 29 d'octubre, es lliura als fidels el corresponent cotó de sant Narcís, simplement beneït. En l'obra **Vida, milagros, y martirio de S. Narciso, hijo, obispo y patron de la Ciudad de Gerona** escrita el 1678 s'esmentava el cotó que retenia la sang de la ferida al turmell d'una cama del seu cos incorrupte.

Aquest cotó, es deia, tenia propietats miraculoses: "[...] se repartía despues con los devotos del Santo, y aplicado al oido, ó a otras partes lesiadas del cuerpo, maravillosamente unos, y otros quedan remediados".

Un altre cas, força semblant, s'havia fet a Olot amb les relíquies de santa Sabina i a Ripoll amb les de sant Eudald. Mentre que a Olot ja s'ha deixat de fer, a Ripoll es dona un cotó simplement beneït. A Camprodon, però, mantenen la forma ancestral de situar aquesta fibra en contacte amb les restes de sant Patllari.

Una altra forma de veneració, en aquest cas molt singular, es relaciona amb santa Llúcia a la seva capella adossada a la catedral de Barcelona. Qui procura fer filera per entrar al temple podrà obtenir el goig de veure com una relíquia atribuïda a la santa li és acostada als ulls amb la intenció, segons la veu popular, de protegir la vista.

Les processons amb relíquies

Algunes destacades Festes Majors de ciutats catalanes treuen les relíquies del sant patró del seu lloc habitual. Les converteixen en protagonistes de multitudinàries processons que les apropa a la gent.

El 29 de juny, Reus acompanya el bust reliquiari de sant Pere pels seus carrers principals. Cada 5 de juliol, a Vic esdevé el seguici que parteix de l'Ajuntament, recull i agombola la relíquia en un reliquiari pediculat i imatge del sant patró per conduir-la a la catedral. El 27 de juliol s'escau la festa de santa Juliana i santa Semproniana, les Santes, patrones de Mataró; després de l'ofici amb interpretació musical de l'anomenada, les relíquies de les Santes surten de la basílica per ser envoltades pels mataronins. Per les festes de Santa Tecla de Tarragona, cada 23 de setembre, es commemora el fet amb una processó, on se sumem tot el seguici popular i elements de la festa.

El cotó de sant Eudald lliurat a Ripoll l'11 de maig

Ben significatius són els balls de l'àliga que es dansen en alguns d'aquests llocs davant les relíquies, que simbolitzen el gest de respecte de les ciutats cap als seus sants patrons.

Relíquies de nous sants i relíquies foranes

La veneració, malgrat que sembli el contrari, es reproduïx amb els mateixos gestos amb la incorporació de noves relíquies.

Les recents canonitzacions de sants catalans i, especialment, les multitudinàries beatificacions de religiosos i laics assassinats a la Guerra Civil, per exemple, les de 2007 i 2013, aquesta darrera a Tarragona, han generat noves relíquies de veneració particular, diocesana o en l'àmbit de l'orde religiós pel fet de ser beats. Igualment és destacable la rebuda de noves relíquies de sants tradicionals, de veneració popular.

És un fet força menys habitual, però se segueix produint. És el cas de la relíquia de sant Galderic que, l'octubre de 2013, va arribar a Sant Pau del Camp, a Barcelona, proporcionada pel Bisbat d'Elna-Perpinyà en una diada organitzada pel Patronat de Sant Galderic.

I, ocasionalment, relíquies de sants forans es condueixen pel territori català. Les visites a parròquies o a cases religioses, on s'aturen temporalment, permeten venerar-les. A finals de 2003 i pel maig de 2016, les de santa Teresa de Lisieux, el novembre de 2018, les relíquies de santa Margarida M. Alacoque i un any després les de santa Bernadeta, feien camí per les diòcesis catalanes.

Relíquies de santa Teresa de Lisieux i dels seus pares de visita a Vic, a principis d'abril de 2016

L'ENIGMÀTICA CONNEXIÓ ENTRE LES RELÍQUIES DE SANTA MARIA DE BESALÚ I LA CAMBRA SANTA D'OVIEDO

A finals del segle XIX, l'historiador Francesc Montsalvatge i Fossas (Olot, 1853 - Girona, 30 de juny del 1917), va dedicar diverses monografies a Besalú, la seva vila adoptiva. En una d'aquestes, tot reproduint la documentació utilitzada de primera mà, reproduïa el que va numerar com MMCCCLXXIV que es referia a la "Autèntica de les santes relíquies que es veneraven a Santa Maria de Besalú" que pertanyia a la seva col·lecció particular, segurament una transcripció realitzada de pròpia mà.(1)

Les primeres línies del text afirmen que les relíquies de les quals s'acreditava l'autenticitat havien fet un llarg trajecte. De la ciutat de Jerusalem per Àfrica fins a Cartago, a l'actual Tunis, i d'allà a Cartago "espanyola" (actual Cartagena) per passar a Toledo. D'allà va passar a Astúries a la santa església de Sant Salvador del lloc d'Oviedo. En tant que relíquies cristianes, caldria suposar que cada nou pas cap al seu destí seria provocat per l'ocupació sarraïna del nord del continent africà durant el segle VII;

passarien cap a la Península Ibèrica on, també, fugint de la invasió a partir de l'any 711, anirien a parar al refugi cristià que suposaven les terres asturianes. Per tant, caldria situar aquest trasllat entre els segles VII i VIII. Les línies finals del document també semblen indicar una situació i un nom ben concret com el de "bisbe de la Santa Església d'Oviedo". Al mig, s'hi llegeix una llarga llista de referències a relíquies i els seus titulars, amb algunes informacions molt concretes. Tanta concreció, en especial per parlar d'Oviedo, porta a sospitar que hi ha alguna connexió amb Besalú que mereix la seva investigació. Les relíquies esmentades per Monsalvatge, de l'església de Santa Maria, haurien passat a la parroquial de Sant Vicenç arran de la desamortització de 1835 i la venda a mans privades de les restes arquitectòniques de l'antiga canònica agustiniana.

De pocs anys abans d'aquest trasllat, es poden recuperar dues mencions d'aquells llistat de relíquies i de les suposades restes a les quals fa referència. A **España Sagrada** (v. 45), en el volum que tractava de Santa Maria de Besalú escrit per José de la Canal, continuador de l'obra de Enrique Flórez, s'hi esmentava: "Las reliquias son muchas, y si se da crédito á un pergamino que les sirve de auténtica, fueron llevadas allá desde la catedral de Oviedo".(2)

El benedictí Fra Roc d'Olzinelles i Miquel (Igualada, 1784 — Ocejá, Alta Cerdanya, 1835) va visitar els monestirs del seu orde, situats al Bisbat de Girona. En la relació epistolar que va

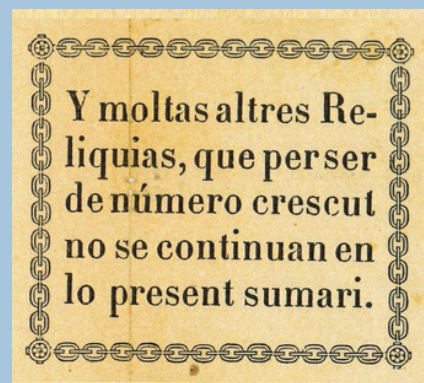

mantenir amb l'eclesiàstic Jaume Ripoll i Vilamajor (Preixana, Urgell, 24 de febrer de 1775 – Santa Eugènia de Berga, Osona, 15 de novembre de 1843), d'Olzinelles va fer alguns comentaris a l'obra que preparava José de la Canal, que l'havia consultat ocasionalment, i en destacava alguns errors que hi havia detectat.

Una de les observacions deia: “Yo mismo leí el impreso en pergamino de las reliquias de Besalú, pero sepa V. que no dice que estén en Besalú sino en Oviedo. Me lo hicieron leer alta voce delante de todos los Canónigos y otras personas. Yo lo leí como estaba, todos oyeron lo que decía, pero no dieron muestras de entenderlo, pues dijeron que era la auténtica de las Reliquias. Entonces no manifesté la menor duda, pero sí después a un Canónigo y a dos monjes. Sin embargo se acaba de estampar que según el tal pergamino las Reliquias fueron llevadas allá desde Oviedo”. (3) Aquestes lletres estaven signades a Ripoll l'1 de juny de 1832.

Dues dècades després, Jaime Villanueva publicava el volum corresponent al Bisbat de Girona de l'obra Viage literario a las iglesias de España on esmentava: “Vi en esta iglesia muchas reliquias, junto con un cartel impreso de indulgencias concedidas á la iglesia de San Salvador de Oviedo, el cual tienen por acá por propio con motivo del título Sancti Salvatoris que tuvo antes esta iglesia, y cuya imagen, con las figuras alegóricas de los cuatro Evangelistas, permanece aún sobre la puerta principal de ella. (...) Todas estas reliquias, con otras muchas, están en dos grandes relicarios en un armario al lado del altar mayor. En la sacristía hay otras menores en una arquilla de madera tachonada de varias piececitas de labor muy prolijo por el gusto árabe.”(4)

SUMARI DE LAS RELIQUIAS QUE SE VENERABAN EN LA IGLESIA-COL-LEGIATA DE SANTA MARIA DE BESALÚ, Y ARA SE TROBAN EN SANT VICENS DE DITA VILA	
1. La Santa Reliquia de la Vera Cren.	43. De Sant Máximo.
2. Túnica inconsutil de Cristo Ntre. Senyor.	44. De Sant Genís.
3. Altre túnica de Cristo nostre Senyor.	45. Pa de la Cena del Senyor.
4. Sudari de Cristo en lo Sepulcre.	46. Bolsa de Sant Pere.
5. Llansollet de Cristo nostre Senyor.	47. Bolsa de Sant Andreu.
6. Sinch espinas de la sua Santa Corona.	48. Pedra de la Sepultura de Lásaro.
7. Del Sudari de Cristo tenyit ab sa sanch preciosíssima.	49. Pedra de la Montanya de Montolvet.
8. Del panyo ab que Cristo fou cubert en lo Sepulcre.	50. De la Capa que nostre Senyor doná á Sant Ildefonso.
9. De Cruore Domini.	51. Ram de Oliva, de cuant Cristo entrá en Jerusalem.
10. De las Estovallas ab que Cristo menjá ab sos Deixebles.	52. Pell de Sant Bartomeu.
11. De la Pedra ahont Cristo fou lligat en la nit que fou pres.	53. Reliquias de Sant Cristófol.
12. Pedra de la Columna en que Cristo fou assotát.	54. De Sant Emeteri.
13. Pedra del Sant Sepulcre de Cristo nostre Senyor.	55. De Sant Enani.
14. Pedra ahont Cristo suá sanch en lo Hort.	56. De Sant Cipriá.
15. Pedra del forat ahont fou ficada la Santa Cren.	57. De Sant Sebastia.
16. De la Pedra ahont Cristo nostre Senyor posá los Sagrats Peus cuant respicitá á Llatser.	58. De Sant Martí.
17. Manná del Fill de Israel.	59. De Sant Pantaleon.
18. Vara de Moisés.	60. De Santa Patronilla.
19. Liet de Maria Santíssima.	61. De Sant Natheli.
20. Vel de Maria Santíssima.	62. De Sant Just.
21. Túnica de Maria Santíssima.	63. De Sant Pastor.
22. Pedra ahont Maria Santíssima posá los peus cuant visitá á Santa Elisabet.	64. De Sant Primitiu.
23. Pedra de la Montanya de Sivach.	65. De Sant Bachy.
24. De la capa de Elias Profeta.	66. De Sant Eugeni.
25. Una empolla de Sanch que derramá una Imatge de Cristo.	67. De Sant Asario.
26. Reliquias de Sant Joan Baptista.	68. De Sant Mamet.
27. De Sant Bartomeu Apóstol.	69. Vestit de Sant Tirso.
28. De Sant Esteve Proto-mártir.	70. Reliquia de Sant Andreu.
29. De Sant Llorens.	71. Reliquia de Sant Feliu.
30. De las dotse mil Verges.	72. Reliquia de Sant Cugat.
31. De Santa Anania Mártir.	73. Reliquia de Sant Fructuós.
32. De Sant Adriano.	74. Reliquia de Sant Sulpici.
33. De Sant Innocenci.	75. Reliquia de Sant Juliá.
34. De Sant Victor.	76. Reliquia de Santa Justa.
35. De Sant Veraissimi.	77. Reliquia de Santa Rufina.
36. De Santa Beatris.	78. Reliquia de Sant Fausto.
37. De Sant Germá.	79. Reliquia de Santa Eularia.
38. De Santa Agata.	80. Reliquia de Sant Servando.
39. De Sant Emiliá.	81. Reliquia de Sant Egildi.
40. Dels Sants Metges Cosme y Damiá.	82. Reliquia de Sant Baldiri.
41. De Santa Julita.	83. Reliquia de Sant Fecundo.
42. De Santa Anna.	84. Reliquia de Sant Missaél.
	85. Reliquia de Sant Huguri.
	86. Reliquia de Sant Saldoni.
	87. Reliquia de Sant Pere Exorcista.
	88. Reliquia de Sant Enlogio.
	89. Reliquia de Sant Sergi.
	90. Reliquia de Sant Geremiá.
	91. Carbó de Sant Llorens.
	92. Una empolla de sanch de Sant Joan Baptista.

A mesura que passava el temps, major era la confusió en si les relíquies eren o no a Besalú i quina relació haurien tingut amb les d'Oviedo. L'anàlisi i comparativa dels dos llistats, el de la Cambra Santa de la capital asturiana (5) i el que va presentar Montsalvatge en referència a les de la vila catalana, es fa plenament reveladora a partir de les relíquies que s'esmenten a una i altra, amb una fidel reproducció de detalls.

És indubtable que, per alguna raó i en algun moment, es va transcriure el llistat de relíquies dipositades a Oviedo i se la va fer de Besalú. No es pot descartar absolutament que algunes restes físiques fessin realment el viatge des d'Astúries a Catalunya però no deixa lloc al dubte quan el text reproduceix amb tanta fidelitat fets i circumstàncies que no podrien ser repetibles. Era, però, ben habitual que s'utilitzessin tots els mitjans possibles per augmentar la fama d'un monestir, a partir de la possessió (o suposada possessió) de relíquies. Aquesta en podria ser un exemple ben clar.

Notes:

- 1 Monsalvatge, Francisco. Colección diplomática del condado de Besalú. Olot: Juan Bonet, t. XV, [IV de la colección diplomática], 1907, p. 422-424
- 2 Canal, José de la. España sagrada: Santa Iglesia de Gerona, colegiadas monasterios y conventos de la Ciudad. Madrid: Imprenta de Don José del Collado, v. 45, 1832, p. 106
- 3 Ordeig, Ramon. "La visita de Roc d'Olzinelles als monestirs benedictins del Bisbat de Girona l'any 1827", Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, vol. LIV, 2013, pp. 453-484
- 4 Villanueva, Jaime. Viage literario a las iglesias de España: Viage á Gerona y á Roda. Madrid : Imprenta de la Real Academia de la Historia, 1851, v. 15, 1851, p. 85-86
- 5 Murillo, Pedro. Geographia historica, de Castilla La Vieja, Aragon, Cataluña, Navarra, Portugal, y otras provincias... Madrid: Oficina de Gabriel Ramírez, 1752, pp. 117-120

URNA GÒTICA DELS SANTS MÀRTIRS DE VIC

L'any 1386 (1), el reliquiari daurat que s'havia estrenat només 44 anys abans, seria substituït per una urna d'alabastre de factura plenament gòtica i que actualment és conservada al Museu Episcopal de Vic.(2) Segons descripció de Segimon Cunill "l'única part visible es la de davant, presentant tot el conjunt dividit per tres diverses composicions; quiscuna d'elles se desenrotlla dins una hornacina trencada en sa part superior per unes belles arcuacions de calats gòtics lobulats, que arrenquen directament del fust o columneta que separa els assumptes historiat en sentit vertical" (3).

Les tres composicions, segons Josep Bracons, són "la representació de tres episodis de la seva vida [dels sants Llucià i Marcià] tal com són descrits per la Llegendà àuria. Així, la primera escena (a l'esquerra) ens presenta Llucià i Marcià fent ús de les arts

diabòliques per temptar tan insistentment com infructuosa una donzella verge i casta. La segona escena (al centre) representa el moment en què Llucià i Marcià, ja convertits al cristianisme, són conduïts davant el pretor Sabí, que els interroga i els condemna. A la tercera escena (a la dreta) s'hi veu la representació del martiri, en la qual trobem una anticipació de la fórmula iconogràfica que acabaria imposant-se per representar els sants màrtirs: lligats a una columna i entre flames" (4).

El relat que suggereix aquestes representacions es troba en la documentació de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (ms. 174) com a còpia local de la **Llegendà àuria** de Jacopo da Varazze. El còdex conté la narració que atribueix l'origen de Llucià i Marcià i a la troballa de les seves restes a l'església de Sant Sadurní l'any 1051. Per aquest motiu ha estat

molt citat pels autors que han tractat sobre els dos sants. Josep Gudiol considera que va ser escrit a la primera meitat del segle XV (5). Jaume Massó i Torrents va fer una relació d'aquells sants que no es trobaven en els textos llatins de Iacopo da Varazze. Entre aquests hi ha els sants pròpiament catalans com sent Faliu de Gerona, sent Narsis, Sancta Eulalia de Barchinona e lo trobament del seu cors sent Bernat bisbe de Vich, sent Lucia e sent Marcia e lo trobament de lurs cossos, sent Cugat entre d'altres (6). I l'esmentat Gudiol, a més, destaca la importància d'aquest manuscrit més enllà de l'àmbit estrictament literari: "fou l'inspirador dels qui donaven els assumptes que figuren en els nostres antics retaules, de manera que aquests constitueixen la millor il·lustració del text" (7).

L'església de sant Sadurní i, concretament, l'urna dels Sants Màrtirs es va veure afectada pel moviment sísmic que es va sentir a Vic el 2 de febrer de 1428 amb rèpliques de menor intensitat fins al mes d'agost d'aquell any. Aquest terratrèmol va tenir l'epicentre a la vall de Camprodon que és on es van sentir els majors efectes conjuntament amb Sant Joan de les Abadesses, la vall de Ribes i la vall de Bianya (8). El canonge Ripoll assenyalava que els desperfectes a l'església de Sant Sadurní i a l'urna dels Sants Màrtirs van ser les úniques incidències de les quals es té notícia, que considerava més aviat menors, i especifica, amb aquestes paraules: "[...] no habiendo sufrido menoscabo alguno ni la iglesia catedral, poco apartada de la de S. Saturnino, ni la misma torre de la catedral que todavia subsiste, ni otra alguna de las capillas antiguas que aún subsisten no lejos de esta Ciudad" (9).

Malgrat això, la documentació de l'època esmenta: "Cum in civitate Vicensi. In partita vocata de Montechateno quedam fuerit et sit edificata capella sub invocatione S. Saturnini intus quam... recondita sunt et conservantur corpora martirio combusta, et polvorizata gloriosorum SS. MM. Luciani et Marciani... Cum itaque dicta capella que propter terremotus maximos qui in dicta civitate et locis circumvicinis viguerunt, et caxia ubi corpora dictorum Martirum conservantur maxima indigeant reparatione, fueritque insuper pro augmentatione ipsius capelle quoddam pulcrum opus noviter inceptum..." (10). És a dir: "[...] com a la ciutat de Vic, al lloc que li diuen de Montcada, va ser edificada una capella sota l'advocació de S. Sadurní, dins de la qual eren recollides i conservades les cendres dels cossos dels sants màrtirs Lluç i Marcià... i com a l'esmentada capella, tan pròxima al gran terratrèmol que va tenir lloc en la dita ciutat i llocs del voltant, on la caixa dels cossos dels dits màrtirs eren conservats, necessitaven una gran restauració, i va ser empresa la iniciativa de refer la capella amb una nova gran obra". L'any 1430, els consellers de la ciutat demanaven subvencions per reformar i ampliar l'església de Sant Sadurní com a mostra de gratitud vers els dos Sants Màrtirs per la seva protecció i haver protegit la ciutat dels moviments sísmics (11). En el mateix sentit, el bisbe Jordi d'Ornós (1424-1445) va concedir, en data de 3 de juny de 1435, 40 dies d'indulgència per qui col·laborés en les esmentades reformes (12).

L'any 1657, l'urna d'alabastre d'estil gòtic va ser substituïda per una arqueta de plata pagada pel canonge Pere Ramis i el ciutadà Jaume Brunells.

Notes:

1 Cunill, Segimon. "Els reliquiers de les cendres dels Sts. Mártirs I". Butlletí de la secció d'exploracions del Centre Excursionista de Vich, època 1, núm. 23 març de 1921 [s.p.]

2 Es tracta de la peça del Museu Episcopal de Vic (MEV 10658)

3 Cunill, Segimon. "Els reliquiers de..." [op.cit.]

4 Bracons, Josep. "Urna de sant Llucià i sant Marcià". A: Museu Episcopal de Vic: guia de col·leccions. Vic: Museu Episcopal de Vic; Bisbat de Vic; Ajuntament de Vic; Generalitat de Catalunya, 2003, p.195

5 Gudiol, Josep. Catàleg dels llibres manuscrits anteriors al segle XVIII del Museu Episcopal de Vich. Barcelona: Impr. de la Casa de Caritat, 1934, p. 181-183

6 Massó, Jaume. "Manuscrits catalans de Vich". Revista de bibliografia catalana, 1902, p. 240-241

7 Gudiol, Josep. Catàleg dels llibres... [op. cit.] p, 182

8 Ripoll, Jaume. Documentos que pueden servir para ilustrar la historia de los temblores de tierra acaecidos en Cataluña á principios y mitad del siglo quince, de cuyo azote ó se vió enteramente libre ó esperimentó ligeros daños la ciudad de Vich por la intercesión de su hijo y patrono S. Justo. Vic: Ignacio Valls, 1829, p. 5

9 Ripoll, Jaume. Documentos que pueden... [op. cit.]

10 AMV, Llibre d'acord 1 (24 de març de 1430). Esmentat per Ramon Ordeig [op. cit.] a la nota marginal núm. 24

11 Ripoll, Jaume. Documentos que pueden... [op. cit.]

12 Cunill, Segimon. "Els reliquiers de les cendres dels Sts. Mártirs II". Butlletí de la secció d'exploracions del Centre Excursionista de Vich, època 2, núm. 2, p. 8

Mev
Museu Episcopal de Vic

Nord & Sud

Art Medieval de Noruega i Catalunya
1100-1350

Prorrogada fins el 15 de setembre

Exposició temporal
Del 15 de febrer al 17 de maig de 2020

EL BAGES

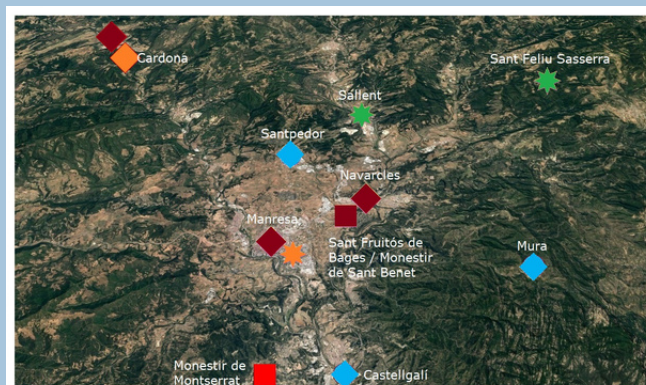
LA COMARCA DEL BAGES ÉS UNA DE LES DEMARCACIONS TERRITORIALS AMB UNA GRAN PRESÈNCIA DE RELÍQUIES. L'EXISTÈNCIA DE DOS CENTRES MONÀSTICS BENEDICTINS DE PRIMER ORDRE HAN INFLUÏT EN AQUEST ASPECTE.

La comarca del Bages, situada al centre de Catalunya, té dos monestirs benedictins que, històricament, han estat punt de divulgació a les relíquies de sants: Santa Maria de Montserrat i Sant Benet de Bages. Ambdós representen el caràcter de l'orde de Sant Benet de procurar-se restes sacres per ser punt d'atracció de pelegrins. En el cas de Montserrat, però, a la baixa edat mitjana, l'explosió de la devoció mariana va fer ombra a aquest fet esmentat; malgrat tot, i com es detalla, la presència de relíquies hi era molt nombrosa. Cap al nord, l'església de Sant Vicenç dins el castell de Cardona amb la seva cripta, va exercir la mateixa funció amb menys capacitat d'irradiació de culte.

En un segon ordre, la Seu de Manresa i els temples parroquials van acollir relíquies que els proporcionaven els dos grans cenobis i, ocasionalment, d'algun de fora de la demarcació.

La capital comarcal, a més, compta amb els llocs d'estada i de pas de sant Ignasi. La proximitat de la celebració del 500 aniversari de la presència del fundador de la Companyia de Jesús, ha comportat un interès per aquests indrets; el més destacat és la Cova i els elements arquitectònics que l'envolten.

En època posterior al Concili de Trento (1545 - 1563), que va donar un impuls a la veneració dels sants i a les seves relíquies, va coincidir amb el redescobriment de les catacumbes romanes. Les excavacions que s'hi van dur a terme va comportar la suposició que qualsevol resta òssia humana trobada en els antics cementiris cristians havia de pertànyer a un màrtir, mort per no renegar de la seva fe en Jesús. Fins a mitjan segle XIX, moltes parròquies, petites i grans, o edificis religiosos d'ordes diversos van acollir aquestes ossades i les van envoltar de la fama de patrons de la comunitat i les van venerar, construint unes identitats que es van incorporar a l'imaginari col·lectiu. En molts casos, formaven un col·lectiu que, al costat dels noms atribuïts, se'ls anomenava genèricament Sants Màrtirs, com el cas de Mura; en d'altres llocs eren sants individuals com sant Irineu a Santpedor; i en d'altres, esdevé tan confusa la seva història i procedència que es desdibuixa completament. Les terres administrativament bagenques van ser lloc de naixement de dos sants. A Sallent, sant Antoni Maria Claret, i a Sant Feliu Sasserra (a la comarca natural del Lluçanès), sant Pere Almató. Les seves cases natalícies han esdevingut centres que els recorden, que són testimoni de la seva infància i, també, relíquies sacres per la seva vinculació amb les dues personalitats a qui van servir de llar.

■ Centres monàstics	★ Època antiga	★ Època postridentina
◆ Relíquies en devoció	★ Època medieval i moderna	★ Època contemporània
● Relíquies de sants postridentins	★ Totes les èpoques	
★ Llocs vinculats a sants		

LES ANTIGUES RELÍQUIES DEL MONESTIR DE MONTSERRAT

Els monestirs més importants de la geografia catalana, com a tota la cristiandat, havien fet una gran acumulació de relíquies del mateix Jesucrist, la seva Mare i de sants. Dipositades en rics i artístics reliquiars eren tingudes per la major de les riqueses que posseïen. Per una banda, els facilitava l'atracció de pelegrins i, per altra banda, els donava una fama per damunt de les esglésies del voltant.

El monestir de Montserrat era un d'aquests. Tot i que la imatge mariana era el principal valor que mostraven i l'objecte de major veneració, no deixaven de fer-ho a les relíquies sagrades. El recull que en va fer Pere Serra i Postius a la seva obra *Epítome histórico del portentoso Santuario de Ntra. Sra. de Monserrate*, imprès a Barcelona l'any 1747 per l'impressor Pablo Campins és d'una riquesa descriptiva immillorable. (*)

Malauradament, a principis del segle XIX, Montserrat va ser objecte de les flames .

provocades per les tropes napoleòniques, entre 1809 i 1812. Igualment va patir els saquejos i nous incendis posteriors a la desamortització de 1835.

Aquesta és la transcripció que ens va oferir Pere Serra i Postius a l'obra esmentada.

(*) Serra i Postius, Pere. **Epítome histórico del portentoso Santuario de Ntra. Sra. de Monserrate**. Barcelona: Pablo Campins, 1747, p. 455-464

CAPITULO VI

Preciosas, y sagradas Reliquias, con que està enriquecido Monserrate

Quien no creerà, que yà. Avemos dado fin con el oro, plata y piedras preciosas de ese Santuario? Pues no es assi, que aun falta para referir buena porcion de uno, y otro: Y lo que es mas, matizando joyas de mayor preciosidad, (menos, la del Viril) que las que se han referido; pues son aquellas Reliquias de Christo Nuestro Señor, de su Madre Virgen, y de los mayores Santos del Cielo.

Año 1707. hallandome en Monserrate, el Padre Fr. Isidro Vidal Sacristàn segundo, me permitiò tomar nota de algunas de las muchas Reliquias, que tanto enriquecen aquel Santuario, que con otras se diràn, figuiendo el orden Alfabetico.

A

- Acisclo, gloriofo Martyr: un Brazo , colocado dentro de otro de plata.
- Alberto Carmelita : Hueso en un Relicario grande , en que hay muchas Reliquias.
- Adelelmo, Martyr, un Dedo, alli.
- Adriano Martyr: una Costilla en una Pyramide triangular de plata , primorosamente labrada, de una vara de alto.

- Alexos Confessor: un Hueso en un Relicario grande
- Ana, Madre de la que lo es de Dios: un Hueso.
- Andrès, Apostol de Christo Nuefro Señor: Reliquia en un Relicario muy precioso, que diò el Duque de Modena.
- Aniceto Papa , y Martyr: Reliquia en otro Relicario, dadiva de la Archiduquesa Maria, Madre de la Reyna de España Doña Margarita, Esposa del Rey Don Felipe III.
- Apostoles de Christo Nuestro Señor: de todos doze Relíquias en dos Relicarios.
- Arcas seys de plata, en que estàs Cabezas, Brazos, Piernas, y otras Reliquias grandes, y pequeñas de los Santos Martyres de Cerdeña, de los quales se celebra Fiesta dia diez de Mayo, poniendolas todas seys en el Altar mayor. Las escrituras, y papeles con cernientes à la fee de dichas Reliquias, y de darles cultos estàn recondidos en el Archivo, Caxon 5. ligazo 7. num.6, En ese Armario està la Urna del Cuerpo del Hermitaño Guarin.
- Arca de marfil, primorosamente labrada. En ella estàn muchas Reliquias de las Onze mil Virgenes.

B

- Baltasar, Gaspar, y Melchor, Reyes Magos, Obipos y Martyres: de todos tres Reliquias.
- Bartholomè Apostol: Reliquias en dos Relicarios.
- Batilda, Reyna de Francia
- Mauro, discípulo del Patriarca San Benito: y Vicente Levita, y Martyr. Sus Reliquias embio desde Paris, la Reyna Doña Ana de Austria, Esposa de Luis XIII. Rey de Francia, año 1617.
- Benito Abad, y esclarecido Patriarca: el Dedo indice de la mano derecha con carne, y pellejo, y una Muela; colocado en la peana de una Imagen suya de plata, de vara, y un tercio de alto.
- Beremundo Abad Benedictino: un Hueso en una Imagen suya de plata, de quatro palmos de alto.
- Bernabè Apostol: Reliquias en dos partes.
- Bonifacio Martyr: Hueso en un Relicario, que diò la Reyna de España Doña Margarita, Consorte del Rey Don Felipe III.

C

- Cabello de MARIA Santíssima.
- Christoval Martyr. Vease Cruz de plata
- Catalina Virgen, y Martyr: Reliquia.
- Cathedra del Apofol San Pedro : al pie de una de las Pyramides de plata.
- Cofrecillo de madera bien labrado, que efià, (ò en el referido año de 1707 estava) en lo mas alto del Sagrario de las Reliquias; le vimos lleno de las de diferentes Santos, embueltas cada una en un papel, y en él escrito el nombre de cuyo Santo era la Reliquia. Al mirar una de ellas, se llenò la Sacrificia de un olor Celestial, è incomparable, que percibimos admirados los que alli estavamos, el Padre Sacristan Vidal, dos Escolanes, y yo. Jamàs se me ha olvidado, el nombre de el Santo, de cuyo huefo salia la milagrosa fragancia, y era: San Feliciano Martyr.

- Constancio, y fus Compañeros Martyres: Reliquias en, una de las Pyramides.
- Coronio Martyr, alli.
- Cruz. De la de Christo Nuestro Redentor, en quatro partes.
- Tambien hay de la de San Pedro, y de la de San Andrés Apofoles.
- Cruz de oro, con buena particula de la de Jesu-Christo
- Nuetro Señor ; dadiva de la Emperatriz Doña Isabel, Esposa del Emperador Carlos V.
- Cruz muy primorosa de plata; con Reliquias de San Christoval, de Santa Lucia, de Santa Epifania, y otros.
- Cruz de plata, con Reliquias en ambas partes. Es de peso de ocho marcós; dadiva de Doña Juana de Mendoza.
- Cuna de JESUS, al pie de una de las Pyramides triangulares de plata.
- Custodia de plata dorada, con un circulo de oro esmaltado en ella: hay quatro pedazos de la Sagrada Vestidura de Christo Nuesro Señor, y un Dinero de la venda, que hizo el infiel Judas. Remitiòle à Monferrate Doña Isabel, Reyna de Portugal. Vease **Espinas**.

D

- Dencislao Martyr: Reliquia insigne en el Relicario grande.
- Discípulos de San Dionysio Apostol del Reyno de Francia.
- Madama Maria de Marecierller, Abadessia del Monafterio del Monte de los Martyres, junto à Paris, de la Orden de San Benito, embió cinco Huefos de los referides Santos Martyres, año 1613 consta en uno de los Libros de los Bienhechores.
- Didencio Martyr: Reliquia infigne, en una de las Pyramides.

E

- Elena Emperatriz: Reliquia en una Imagen suya de plata.
- Emerenciana Martyr: Hueso en el Relicario grande.
- Epifania Martyr. Vease **Cruz de plata**
- Escolástica, hermana de S. Benito. En un Libro de los Bienhechores se halla, que en el año 1662. Francisco Puig gener, diò una Medalla de plata, para poner una Reliquia de dicha Santa.
- Espinas dos, de la Corona de Christo Nuestro Redentor. Estàn colocadas en riquissimo Relicario, à modo de Custodia, de plata dorada, guarnecida de de diamantes puestos sobre oro.
- En medio de la Custodia hay una columna de finisimo cristal, enriquecida con 134 diamantes, con una Corona de Espinas de oro, esmaltada de verde, y colorado, y en lo mas eminente de la columna, està un Gallo de oro : cuya preciosa prenda dió el Duque de Alba, visitando à Nuestra Señora, viniendo de la Corte, y passando à ser Virrey de Napoles. Lo demàs de la Custodia, es del generoso pecho de la Marquesa de Tamarit, Noble Catalana , quien merece entrar en el numero de las mayores Bien hechos, que ha tenido Monserrate.
- De una de las dos Espinas, se halla noticia fer dadiva de la Reyna de Portugal Doña Isabel, hija de los Reyes Catolicos Don Fernando, y Doña Isabel; la qual avia visitado con fus Padres, siendo de 22, años de edad, à
- Nuestra Señora de Monferrate, como fe ha referido en el Cap. 24. de la Segunda Parte.
- La otra Santa Espina, se cree la diò con la rica Columna, el mencionado Duque de Alba.
- Estevan Abad: un Huesito en un medio cuerpo de plata.

RELÍQUIES AL TERRITORI

F

- Felix, y sus Compañeros Martyres : en el Relicario, que dió la Reyna de España Doña Margarita
- Feliciano Martyr: una Canilla
- Feliciano Martyr : Hueso pequeño. Vease Cofrecito,
- Felicita, Virgen, y Martyr: en el Relicario de la Archiduquesa Maria, arriba mencionada
- Felipe Apostol: Reliquia en dos partes.
- Florencio Martyr: Hueso.

G

- Gaspar: Vease **Baltasar**
- Gertrudis la Magna, Abadesa Benedistina: dos Huesos en el corazon de una Imagen suya de plata, que tiene de alta cinco palmos.

I

- Jayme el Mayor, y Jaymé el Menor Apostoles; de sus Reliquias en dos partes.
- Ignacio de Loyola, Confessor, e insigne Patriarca: un Hueso
- Inocentes : Reliquias en un Relicario de ingeniosa disposicion. En el están doze Niños, desnudos, y en medio de ellos Herodes con un Alfange levantado representando la crueldad de este, y la inocencia de aquellos; todo de plata. Diòle el Emperador Maximiliano II quien siendo Rey de Ungria visitò à Nuefra Señora, como arriba se dixo.
- Juan Bautista: la mitad de un Dedo pulgar.
- Vease **Relicario del Duque de Mantua.**

L

- Lamberto Martyr: un Hueso.
- Laurencia, Virgen, y Martyr: una de sus Muelas, en el
- Relicario de la Archiduquesa Maria, arriba mencionada.
- Leche de MARIA Santissima, digna Madre de Dios, y Señora nuestra.
- Leopoldo, Marquès de Austria: un Dedo en el Relicario grande.
- Lesmes Confessor: una Canilla de un brazo, dentro de otro de
- plata; dadiva de la Reyna Germana, segunda Muger del Rey Don Fernando el Catolico.
- Liberato Martyr: Reliquia insigne, en una Caxa de muchas Reliquias en el Sagrario de ellas.
- Lorenzo, Martyr. Español: una de sus Costillas tostada, en una de las Pyramides triangulares de plata.
- Lucia, Virgen, y Martyr. Vease **Cruz de plata.**

M

- Marcelo Martyr: un Brazo dentro de otro de plata.
- Marcelino Papa, y Martyr: en el Relicario de la Reyna Doña Margarita.
- Marcelino Martyr : Hueso grande al pie de una de las Pyramides.

- MARIA Santissima: un Cabello, segun el Abad Yepes.
- María Madalena: Reliquia
- Maria Egypciaca: Reliquia.
- Marcion Martyr: en el Relicario de la expresada Reyna de España.
- Matildis, Reyna, y Monja Benita: una Quixada con tres muelas
- Matheo, Apostol, y Evangelista: de fus Reliquias en dos Relicarios.
- Mathias Apostol : Huesos en dos partes.
- Mauro, Abad, y Discipulo de San Benito : un Hueso en una Imagen suya de plata, de cerca de una vara de alto, cuya Reliquia embiò una Reyna de Francia. Vease **Batilda**.
- Millan: Reliquia en un Relicario de plata, oro, y piedras preciosas, donde hay Huessos de los doze Santos Apostoles.

P

- Pablo Apostol: Reliquias en dos Relicarios.
- Pablo Hermitaño: de su Cueva, ò Hermita.
- Pancrario Martyr : Hueso en el Relicario de la Reyna de España Doña Margarita.
- Perulia, Virgen, y Martyr: Hueso en el mismo Relicario.
- Pedro Principe de los Santos Apostoles, en dos Relicarios.
- Placido, Discipulo de San Benito: Canilla de un brazo dentro de otro de plata. La certificacion de esta Reliquia està recondida en el Archivo, Caxon 5 ligazo 7. num. 5. , fol. 3.
- Prudencio Obispo : Hueso en una de las Pyramides de plata.

R

- Relicario grande, rico, y primoroso. En èl estàn muchas Reliquias de grandes Santos. Dadiva de la Reyna de España Doña Margarita de Austria, Esposa de Felipe III. y en el se lee: Margarita Hispanie Regina 1600.
- Relicarios dos , con preciosas Reliquias. Embiòlas de Alemania la Archiduquesa Maria, Madre de la Reyna de España Doña Margarita (arriba mencionada) año mil seiscientos y uno.
- Relicario de Don Vicente Gonzaga, Duque de Mantua, y Monserrat. Embiòle año de 1604 con la mitad del Dedo pulgar de San Juan Bautista: Hueso de San Sebastian, y otras Reliquias muy preciosas. Es tal su riqueza , que es apreciado à dos mil escudos. El referido Dedo oy está colocado en una Custodia, à Viril de cristal (menos que no tie ne rayos) muy preciosa.
- Relicario de Don Francisco Raymundo de Deste , Duque de Modena , que contiene noventa y siete Reliquias de grandes Santos , y entre ellas de los doze Apofoles. Es de plata dorada, guarnecido de 139, Turquesas, varios rubies, y un zafiro grande, apreciado à mil ducados. Ofreciòle à la Virgen, visitandola año 1638.
- Relicario de Don Francisco Pons, Abad de Besalú , con quatro ramos de coral, Valor de quarenta doblones.
- Otro presentò un Devoto, de Nacion Aragonès. Es de plata con apreciables Reliquias, valor de 200 ducados,
- Reyes Magos, de todos tres Reliquias en diferentes partes.
- Remigia Martyr: un Hueso al pie de una de las Pyramides.
- Roman : la Canilla de un brazo dentro de otro de plata; dadiva de la Reyna Germana arriba mencionada.
- Rufo Martyr: en el Relicario grande.

S

- Saliano, y sus Compañeros Martyres: varias Reliquias.
- Sebastià Martyr, un Hueso en un Trono de una Imagen suya atada en una enzina, cuyas ojos son de esmalte verde y fus bellotas doradas todo de plata. Diòle la Condesa de Melin, camarera mayor de la Reyna de España año 1653. Assi lo he visto en uno de los Libros de los Bienhechores. En el referido año, era Reyna Doña Mariana de Austria, Esposa del Catolico Monarca Don Felipe IV.
- Sigismundo, Rey, y Martyr: Reliquia.
- Simon, y Judas Apostoles: en dos Relicarios.
- Siriaco Martyr; en el Relicario de la Reyna Doña Margarita.
- Sophia, Virgen, y Martyr: en el referido Relicario.
- Sudario de Christo Nuestro Señor.

T

- Theodora, Virgen, y Martyr: en el Relicario de la Reyna Doña Margarita.
- Thomàs Apostol: en dos partes
- Thomàs de Villanueva, Arzobispo de Valencia: Hueso con carne en una Imagen suya quatro palmos de alto.

V

- Vestidura de Christo Nuetro Señor: quatro pedaços
- Victoria Martyr: en una de las Pyramides.
- Vicente Martyr: Canilla en una Imagen suya de plata de quatro palmos de alto.
- Virgenes, y Martyres. De las Onze mil, cinco Cabezas, en otras tantas cabezas de plata. Dos de ellas son dadiva de Doña Maria de Cardona. La una de estas dos se llama Santa Prancasia. Vease Arca de marfil.

No carece Monserrate de un Cuerpo de Santo; pues tiene el de San Thelesforo Martyr. El Maestro Argaiz trae, que es el de San Thelesforo Papa, y Martyr. El Abad Yepes, folio dize: San Thelesforo Martyr. El Obispo Diaz Vara, (Vease el Indice de los Autores) que escribió mas de cinquenta años depues que estava efe Santo Cuerpo en Montserrate, dize, que el de San Thelesforo Papa, y Martyr està en Roma, en San Pedro en el Vaticano. Diò ese Santo Cuerpo al referido Monasterio Doña Maria de Cardona, Muger de Don Juan de Cardona, Virrey de Navarra. El como esta, Excelentissima Señora le adquirio, lo trae el citado Argaiz.

Trabajando yo en años atràs la Historia : Cataluña Coronada con las Espinas de la Corona de Christo, (tengola concluida) acordème aver visto en la una de las dos, que Montserrate goza, sangre como congelada en ella. Tomè la pluma, y escrivi al R. P. Fr. Lefimes Reventòs, suplicandole noticias sobre mi assumpto; y en la Carta que me respondiò (despues de averme dado las que tengo escritas arriba tratando de ellas) dize à la fin las siguientes palabras: "Lo que yo puedo dezir, acerca de las Espinas, que un Jueves Santo à la media noche , estando en el Monumento de esta Iglesia, me llamaron dos Muchachos escolames, que estavan alli, que siempre son de los mas grandes, y me hizieron ver, como en una de las dos Espinas, que es la mas oscura, subian, y baixavan aquellas manchas de sangre que tiene por la dicha Espina: ,esto seria, con poca

diferencia, en el año mil seyscientos setenta y seys, teniendo yo unos veinte años de edad. Que es quanto al prefente se me ofrece. Dos le guarde para emprender muchas cosas para el servicio de su Divina Magestad. De Montserrate, y Noviembre 13, de 1727.

B. L. M. de V. m.
Su seguro Servidor
Fr. Lesmes Reventos.
Sr. Pedro Serra."

Otra preciosissima Reliquia tiene, y venera Monserrate. Siendo Confessor del expressado Monasterio el Padre Fr. Juan Pongem, llegò à sus pies un pecador, que avia siete años, que traia consigo en un bolsillo una Santa Forma Consagrada. Con buenas palabras la alcanzò el Confessor del penitente ; y à fu tiempo diò parte del caso al Abad. Llamò èse à los Padresmas graves, y doctos, y atentamente mirada, y reconocida la Sagrada Hostia, convinieron todos, que era de creer, permanecia aun en ella el Cuerpo de Nuestro Señor JesuChristo. Sin embargo, consultaron el caso con los mas afamados Doctores de Salamanca, y resolvieron en que se le devia dar Culto. Con eso la colocaron en el Sagrario de la Capilla del Santisimo Sacramento, dentro una Caxa de plata curiosamente labrada. Hallanse las referidas Consultas en el Archivo, Cax. 5. lig. 7. num. 7, y 8. Muriò el Padre Pongem à 31. de Agosto de 1691.

Este es el Tesoro del Cielo, y de la Tierra, que ha presentado à la Santisima Virgen de Monserrate la gratitud de los Fieles, suponiendo, que ha sido el de la Tierra muchissimo mas.

RELÍQUIES DEL MONESTIR DE SANT BENET DE BAGES

La presència a casa nostra de sant Valentí i la devoció catalana vers ell arrenca en ple segle X. El fet va esdevenir quan un prohóm anomenat Sal·la i la seva dona Ricarda van considerar adient, per salvar la seva ànima i la dels seus familiars, d'edificar un convent. Va construir-lo en una de les seves propietats situades al comtat d'Osona, actual comarca del Bages. El va dedicar a sant Benet i el va posar sota la protecció de Roma. La decisió i compromís d'aquesta empresa sembla que la va adquirir a la capital italiana, on va viatjar l'any 951, i d'on es va endur, cap al seu futur cenobi, el cos de sant Valentí que, aleshores, ja es devia considerar un màrtir de renom (1).

Tot i això, el pes de la tradició i les referències explícites al sant, Albert Benet a l'enciclopèdia **Catalunya romànica** (2) posa en dubte quin sant Valentí és el que, des de fa mil anys es venera a Catalunya; Aquest autor, esmentant estudis de mossèn Fortià Solà, indica que “el sant Valentí, màrtir i bisbe de Terni (Itàlia), la festa del qual se celebra el 14 de febrer, no correspon al que es venerava al monestir de Sant Benet de Bages, ja que el seu cos es custodiava el segle XVII en la mateixa Terni”. Allò que sí que és provat és que un sant Valentí era present a Sant Benet des de la seva consagració. Albert Benet, a la mateixa font, ho diu amb aquestes paraules: Únicament hom pot afirmar per les informacions documentals que el 965 el cos de sant Valentí era venerat al monestir, car aquest any tingué lloc una donació al monestir de Sant Benet i de Sant Valentí i més tard s'anà ampliant la informació, com la del 1006 que es féu una donació a la casa de Sant Valentí, “el cos del qual és recondit a la basílica del cenobi de Sant Benet” i acaba esmentant que “un

reconeixement de les relíquies del monestir fet el 1596 contenen diversos ossos d'un cos humà atribuïts a sant Valentí”. La conclusió a la qual arriba Benet, després de descartar que Sal·la pogués endur-se el cos sencer d'un màrtir de Roma i de no admetre que la procedència fos de la zona musulmana, contempla com a possibilitat més plausible que el sant ja fos venerat en el mateix lloc on es va construir el monestir (3). Aleshores el cenobi de Sal·la hauria estat la reforma d'un 'martyrium' més antic o, com a darrera possibilitat, com diu **L'Hiperenciclopèdia de l'Enciclopèdia Catalana** que “fossin les despulles d'algun sant anacoreta d'aquestes mateixes afores —si atribuïm la fundació bagenca a un aplec d'antics ermitans que vivien dispersos des de l'època visigòtica per indrets no gaire llunyans del nou monestir (4)”.

Més enllà de les elucubracions anteriors, i com ja s'ha esmentat, la presència de les relíquies de sant Valentí a Sant Benet es va donar per descomptat i van desenvolupar diverses manifestacions de devoció popular al seu voltant. L'esmentat Fortià Solà recorda que “ja en el segle XI se celebrava sa festa el dia 14 de febrer” i que la devoció ab que Sant Valentí era venerat per tota la comarca [del Bages] feu que per centúries cremàs continuament davant de son altar una llàntia de plata (5)”.

La devoció a sant Valentí es va estendre per la comarca i, especialment, a Navarclés va adquirir un sentit popular. El 1633, quan el monestir de Sant Benet va patir un gran incendi, tres navarclins van aconseguir salvar les relíquies del foc. És així com el 2 de febrer de 1690, explica Solà, que els de Navarclés “elevaren al II, Sr.

Pasqual, bisbe de Vic, un memorial acompanyat de 78 firmes de caps de cases demanant que se'ls concedís per patró a Sant Valentí, i compromettent-se a celebrar sa festivitat el 14 de febrer (6)". L'any següent el rector del poble va sol·licitar a l'abat de Sant Benet una relíquia del cos del sant i se'ls va concedir una part de la relíquia que va passar a ser venerada dins una urna guardada a l'església parroquial (7)". Aquest lligam entre Navarcles i el seu patró es va enfortir a partir de la desamortització que va afectar al monestir de Sant Benet i i la desafectació dels seus béns del monestir de Sant Benet a partir de 1835. És així com al seu patró els navarclins li han dedicat diversos goigs.

Notes:

1 Mestre, Jesús: Adell, Joan-Albert. Monestirs de Catalunya. Barcelona : Edicions 62, 2001, p. 75

2 Benet, Albert. "Sant Benet de Bages". Dins: Catalunya romànica. El Bages Barcelona : Enciclopèdia Catalana, 1992, v. 11, p. 412

3 Íbid

4 "Sant Fruitós de Bages.-Altres indrets del terme.- Sant Benet de Bages" [en línia] Enciclopèdia Catalana, S.A. 1999-2004 [Consulta: 12 de febrer de 2009] Disponible a: [http://www.grec.net/cgi-bin/ggcc01cl.pgm?](http://www.grec.net/cgi-bin/ggcc01cl.pgm?USUARI=&SESSIO=&PGMORI=&NDCHEC=0611391)

USUARI=&SESSIO=&PGMORI=&NDCHEC=0611391

5 Solà, Fortià. Navarcles: notes històriques. Manresa: Imp. de D. Vives, 1910, p. 99

6 Íbid

7 Girbau, Valentí. Poble i parròquia: l'església de Navarcles el segle XVIII. Navarcles: Ajuntament de Navarcles, 2002, p. 19

8 Goigs del gloriós bisbe y màrtir Sant Valentí, patró de Navarcles y de tot lo plá de Bages. Manresa : Imp. y Lit. De Ll. Roca [s.d.]

9 Goigs a llaor de Sant Valentí, Bisbe i Màrtir que es venera a Navarcles, bisbat de Vich. Manresa : Imp. Sant Josep, 1945

Reliquiari de sant Valentí a l'església parroquial de Navarcles

ELS COSSOS SANTS DE MANRESA

La cripta de la Col·legiata Basílica de Santa Maria de Manresa preserva els reliquiariis dels anomenats Cossos Sants. Són dues arquetes, del segle XVII que serveixen per cobrir-ne unes altres, permanentment exposades però més senzilles. La primera d'aquestes conté les relíquies de santa Agnès i sant Fruitós. Aquesta fou un encàrrec a l'argenter manresà Anton Lloreda. Les mides són: 92 cm de llargada, 53,5 cm d'amplada i 84 cm d'alçada.

Les dues cares majors contenen les figures de sant Fruitós i santa Agnès al centre, acompanyats pels diaques Auguri i Eulogi. La coberta, també profusament decorada, conté els escuts de Catalunya i de Manresa en les dues cares més grans de forma trapezoïdal i un querubí repussat a les cares triangulars de menors dimensions. El conjunt és coronat per una elaborada cresteria amb poms distribuïts pel carener. Finalment, els quatre peus que sostenen la peça tenen forma de grius de fosa amb els escuts de Manresa i Catalunya.

La Festa major de Manresa es va deixar de celebrar el dia de l'Assumpció i va passar a fer-se en commemoració de l'arribada de les restes, els anomenats Cossos Sants

L'arribada de les relíquies dels tres sants a Manresa té un relat que arrenca en acabar l'edifici de la seu, el 1372. Aleshores es va considerar necessari que la nova construcció religiosa havia d'acollir, com era habitual, algunes relíquies sagrades d'algun sant o santa de renom. El Dr. Josep M. Gasol (1) explicava que "tenint notícia que al veí poble de Sant Fruitós de Bages eren tingudes amb poca reverència les restes de diversos màrtirs –entre els quals, el titular de la parròquia-

acordaren demanar que aquestes relíquies fossin traslladades a la Seu". Una comissió de prohoms manresans va acudir al legat pontifici a les terres de la Corona d'Aragó amb la petició i aquest els va concedir els seus desitjos i els va lliurar una carta per al bisbe de la diòcesi. Sant Fruitós depenia, en aquelles dates, del monestir de Sant Benet i els monjos es van oposar a lliurar les relíquies. "No obstant l'amenaça de penes canòniques als santfuitosencs o altres que s'hi oposessin –continua el Dr. Gasol-, el delegat episcopal va veure's obligat a forçar les portes de l'església de Sant Fruitós". A dins, i amb l'objectiu de fer inventari de les restes santes que hi havia, es va localitzar les cendres de Sant Fruitós i altres restes de Sant Maurici i Santa Agnès. Amb una imponent processó es van dur, el 30 d'agost, al nou temple manresà.

Com a conseqüència d'aquest fet, i això demostra la importància de les relíquies en l'ambient social de l'edat mitjana, la Festa major de Manresa es va deixar de celebrar el dia de l'Assumpció i va passar a fer-se en commemoració de l'arribada de les restes, que van ser anomenats Cossos Sants i dipositats a la cripta on són venerats des d'aleshores. D'aquest fet, però, va sorgir certa rivalitat entre els municipis del Bages que va prendre forma en una corrandà que recorden els més vells. Els de Sant Fruitós solien cantar:

"Manresans, lladres, pillos i gormands,
que heu robat els Cossos Sants;
Santa Agnès, Sant Fruitós,
Sant Maurici gloriós"

I, com a resposta, els de Manresa contestaven:

"Forasters, potiners...
que els teníeu guardats en galliners..."

Agnès

(s. III – IV) va néixer a Roma, Agnès era família d'una família noble. La seva gran bellesa, quan encara no havia complert tretze anys, va comportar que fos pretesa per Procopi, fill del prefecte de la ciutat. Repetidament, la jove va rebutjar la proposta i les amenaces del pare tot manifestant estar promesa amb Nostre Senyor, la fe que representava, i especialment amb la castedat com a símbol de la virginitat de la Mare de Déu.

La primera condemna la va dur a viure en un prostíbul, però un àngel la defensà de tot assetjament. Posteriorment va ser sotmesa a una foguera però les flames la van respectar. Finalment, una espasa la va degollar.

És representada com una adolescent, vestida amb mantell i túnica llarga. Pot dur una corona de princesa o dues corones; una com a símbol de la castedat i l'altra com a símbol del martiri. El seu principal atribut és un anyell als seus braços, com a símbol de puresa i per similitud del seu nom amb el de l'animal (agnus), i la palma martirial. Pot estar envoltada de flames que s'aparten tot respectant-la.

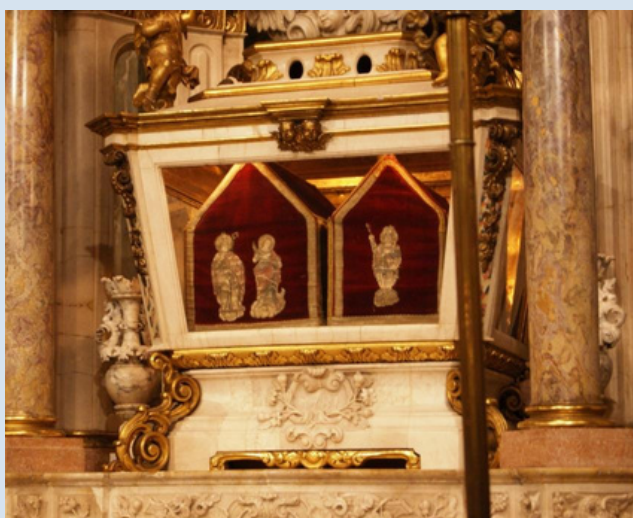
La seva festivitat és el 21 de gener en memòria de la seva passió i mort; també s'havia celebrat el 28 del mateix mes en commemoració del seu 'dies natalis', és a dir, el dia de la seva defunció i entrada al cel.

Santa Agnès, antigament, era tinguda per patrona de les dones que filaven i dels enamorats i era venerada pels jardiniers i floristes que la consideren protectora de les flors; també era invocada per tenir un bon part.

Fructuós

(Finals s. II o principi s. III, possiblement a Tarragona - 21 de gener del 259, Tarragona), amb els seus diaques, sant Auguri i sant Eulogi, són els primers sants catalans, històricament parlant, i els primers als quals se'ls va retre devoció.

Les actes del seu martiri, on apareixen els tres sants, són el primer testimoni històric que evidencia la implantació del cristianisme a Tarragona. Van patir martiri a l'amfiteatre de la ciutat romana Tàrraco, el dia 21 de gener de l'any 259, sota l'imperi de Valerià i Gal·liè i per ordre dels cònsols Emilià i Basso. La detenció havia sorgit

Reliquiari a la cripta de la Seu

Reliquiari de sant Maurici, santa Agnès i sant Fruitós

d'un decret que ordenava l'arrest dels principals càrrecs de l'església cristiana. La passió explica com, després de ser retinguts, Emilià va reclamar a Fructuós l'adoració dels déus pagans però el bisbe s'hi va negar. Posteriorment, lligats a uns pals clavats a l'arena van ser cremats enmig d'una foguera. En tot moment, van estar acompanyats pels cristians de la comunitat.

El poeta Prudenci va dedicar un himne als tres màrtirs tarragonins. Un vers d'aquesta composició diu: "És una sort d'enorgullir-nos per aquests tres patrons, la protecció dels quals s'estén sobre tots nosaltres, pobles de les terres dels Pirineus".

És presentat com a bisbe, amb la mitra i el bàcul pastoral a la mà esquerra mentre que amb la dreta fa senyal de benedicció. Pot tenir, als peus, una foguera, en record de la seva forma de martiri. Sol estar acompanyat, un a cada costat, pels diaques sant Auguri i sant Eulogi que van patir martiri amb ell; tot i això, hi ha llocs on la seva devoció està deslligada d'aquests companys i se'l troba tot sol o amb d'altres sants.

La seva festa pròpia és el 21 de gener. El seu culte prové de l'antiguitat tardana, per la seva condició de màrtir durant les persecucions romanes i és de caràcter tradicional.

Maurici

(s. III, Tebes - Egipte) – 303/304, Agaune - Suïssa) era el cap de l'anomenada legió tebana, a la qual s'associen d'altres sants màrtirs, formada per cristians reclutats a Egipte que, en època dels emperadors Diocleciana i Maximiana, fou enviat a combatre al nord dels Alps. Es va establir a Agaunum, a l'actual cantó suís de Valais, després de rebutjar l'ordre de veneració dels ídols pagans. Un nombrós exèrcit va ser enviat contra la seva legió

que els va combatre decapitant-los a tots i convertint-los en màrtirs. La devoció a aquest sant es va escampar des de la ciutat de Saint-Maurice-en-Valais on el rei Segimon va edificar una església amb les seves relíquies esdevenint un important centre de pelegrinatge.

Se'l representa vestit de centurió romà, amb túnica curta sota armadura, casc o sense i una capa a l'esquena. A una mà pot dur una creu, una espasa o un estendard de la legió tebana que comandava; a l'altra porta la palma del martiri. La seva festa particular és el 22 de setembre, com la resta dels seus companys de la legió tebana.

Nota:

1 Gasol, Josep M. **La Seu de Manresa: monografia històrica i guia descriptiva**. Manresa: Caixa d'Estalvis de Manresa, 1978, p. 225 - 226

LLOCS IGNASIANES DE MANRESA

Ignasi de Loiola, prevere, fundador de la Companyia de Jesús (jesuïtes) va néixer el 24 de desembre de 1491 a Loiola (Guipúscoa) i va morir el 31 de juliol de 1556 a Roma.

Desitjós de fer vida penitent, va iniciar un pelegrinatge que l'havia de dur a Terra Santa. A Montserrat s'hi està la nit del 24 al 25 de març de 1522, que aprofita per fer una confessió general i per lliurar les armes i la seva vestimenta de soldat a la Mare de Déu. El mateix 25 de març va arribar a Manresa, on va fer estada fins al 17 o 18 de febrer de 1523 en espera de poder anar a Barcelona; sembla que les portes de la ciutat estaven tancades a causa d'un brot epidèmic. A la capital del Bages va fer vida penitent vivint una llarga temporada, en una balma natural, on començaria

a redactar una de les seves obres cabdals, els Exercicis Espirituals. Finalment, es va poder embarcar al port barceloní cap a Jerusalem tot passant per Roma, Venècia i Xipre.

L'estada del pelegrí Ignasi a Manresa va durar prop d'onze mesos i la ciutat n'ha fet memòria a partir de diversos espais i edificis urbans. La cova, coneguda com la Santa Cova o coveta, és la balma natural formada per l'aigua del Cardener en la falda del puig de Sant Bartomeu o de les Codines. El sant s'hi retirava i la tradició hi situa que hi va concebre els seus Exercicis Espirituals. A partir del segle XVII, al damunt i al seu voltant, es van construir diversos edificis: l'avantcova, l'església amb façana i interior barroc, una residència i una casa d'exercicis que són un dels principals centres de l'orde jesuïta al món. Destaca, també, l'antic Hospital de Santa Llúcia, actualment reformat. Fou la primera residència

manresana d'Ignasi; hi va viure l'anomenat rapte espiritual en el qual, durant vuit dies va tenir una profunda experiència mística en la qual hauria rebut la revelació de fundar la Companyia de Jesús. Igualment, es conserva l'habitació de la Casa Amigant on va passar dos períodes de malaltia acollit per la família Amigant.

D'altres indrets fan referència a l'especial devoció dels manresans vers Ignasi; és el cas de l'anomenat Pou de la gallina, al carrer de Sobrerroca, on es recorda un miracle obrat per invocació del sant. Finalment, entre molts d'altres llocs que poden seguir-se de la Manresa ignasiana, fora de nucli urbà destaquen els edificis de l'ermita de la Mare de Déu de la Guia i la seva creu, properes al pont Vell, per on Ignasi va entrar a la ciutat provinent de Montserrat, la creu del Tort i el santuari de Santa Maria de Viladordis, on solia anar sovint a pregar.

La Santa Cova

El Pou de la Gallina

LES RELÍQUIES DE SANT CELDONI I SANT ERMENTER

Celdoni i Ermenter són, segons les fonts documentals, dos sants autèntics. Alexandre Olivar (1) esmentava que els dos van ser màrtirs sota Dioclecià. El poeta Prudenci els va dedicar un himne que comença dient: "Escrits són al cel els noms de dos màrtirs, que el Crist hi gravà amb lletres d'or; escrits en caràcters de sang, els ha transmesos també a la terra (2)".

Els seus cossos guardats a la seva ciutat de martiri, Calahorra, sembla que van ser traslladats al monestir de Leyre al Pirineu navarrès fugint de la invasió sarraïna. José C. Miralles (3), en estudiar el culte als dos sants, fa un recorregut pels diferents llocs on es va estendre la devoció i, especialment, la presència de les seves relíquies i esmenta que a l'alta edat mitjana "la difusió del culte als màrtirs segueix creixent i estenent-se per diverses zones del nord d'Espanya" i constata que des de l'any 986 hi ha constància documental de l'església de Sant Celoni a Cellers però afirma desconèixer si aleshores ja hi havia arribat les relíquies dels màrtirs o si ho van fer després. Apunta, però, que "alguns autors sostenen que, poc després de ser traslladats els seus cossos a Leyre davant la invasió dels àrabs, van ser portats a Cellers per considerar-lo lloc més segur".

Cripta de Sant Vicenç de Cardona

De Cellers cap a Cardona

Efectivament, Antoni Pladevall, en parlar de la zona de Cellers (Solsonès) a **Catalunya romànica**, apunta que el mateix nom "és interpretat per alguns, com a lloc de 'cel·les' o nuclis eremítics" i que aquest fet "ha fet suposar que des del segle X, com a mínim, hi devia haver aquí un nucli d'eremitisme o de tipus monacal, sense una clara definició jurídica, entorn de l'església" i afirma que, en aquest edifici s'hi guardaven les relíquies del sant Celdoni i sant Ermenter "que una llegenda o tradició, recollida per J. Serra i Vilaró, creu que varen dipositar aquí uns cristians que fugien de la invasió àrab de Calahorra (4)". Realment, les relíquies dels màrtirs van ser venerades al monestir benedictí situat al municipi de Llanera del Solsonès, fins al 1399.

El trasllat d'aquests cossos sagrats a Cardona van tenir lloc en una situació de rivalitat entre nobles que la tradició popular ha acabat envoltant de llegenda. Joan Amades (5) esmenta que a Cellers, terra de la baronia de Pinós, les relíquies "gaudien de gran fama de remeieres".

Quan el duc Ramon Folch de Cardona es va posar malalt les va invocar i va recuperar molt aviat la salut. És així com, diu Amades, "per demostrar als sants el seu agraïment, volgué honorar-los en l'església del seu castell, i una nit, seguit de molta de la seva gent, va presentar-se a Cellers i va robar els cossos sants furtivament. Els que intervenien en el fet van fugir cames ajudeu-me, fins arribar a terrers de fora de la baronia, i un cop allí, que ja no podien témer res de Pinós, van organitzar una processó, molt solemne, a la qual van assistir nombrosos prohoms, que van conduir i acompanyar els cossos sants fins a Cardona".

L'insigne folklorista recorda que "tot això va passar durant el pontificat del papa Luna, Benet XIII, amic conegut de Folch de Cardona, a qui va absoldre del pecat del furt".

Del seguici organitzat per rebre aquestes relíquies obtingudes furtivament, fet del qual el mateix Amades diu que unes variants del relat parlen de venda o cessió de les relíquies dels Pinós als Cardona, hi ha constància documental. D'aquest text es desprèn que l'esdeveniment va adquirir un relleu especial en la història de Cardona. A la "Relació de com s'efectuà el trasllat des de Sellers a Cardona de les relíquies dels "Cossos Sants" (6) i de les dignitats i demés persones que les acompanyaren" es fa la següent descripció: "Los Nobles y Excelens Senyors, lo Compte de Cardona Dn. Juan Ramon de Cardona, Admirant del Rey Martí d'Aragó; lo qual tractà, ab lo Sr. De Sallers, Dn. Ramon de Pinós (que a les hores tenia y posehia la vall de Sallers, en fou del sobredit Compte de Cardona) y ab los de Cardons de que los Cossos dels sobredits Sants para més honra de Déu y dells y per més augmen de la devoció dels fiels Christians, fossen aportats ab gran veneració, a la Iglésia Parroquial e S. Miquel de Cardona...".

El fet va tenir lloc el 19 d'octubre de 1399 i les relíquies van ser dipositades a l'altar de major de l'església de Sant Miquel de Cardona per passar, posteriorment, a la cripta que s'hi va construir.

Notes:

1 Olivar, Alexandre. "Ermenter" Dins: Gran Enciclopèdia Catalana. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-1989, v. 10, p. 80

2 Prudenci. Llibre de les Corones. Barcelona: Fundació Bernat Metge, 1984, v. 1, p. 45

3 Miralles Maldonado, J.C. "Naturaleza y difusión del culto a los mártires calagurritanos Emeterio y Celedonio", Kalakorikos: Revista para el

estudio, defensa, protección y divulgación del patrimonio histórico, artístico y cultural de Calahorra y su entorno, n. 5, any 2000, pags. 217-236

4 Pladevall, Antoni. "Sant Celoni (o Celdoni) i Sant Ermenter de Cellers". Dins: Catalunya romànica: El Bages. Barcelona : Enciclopèdia Catalana, 1992, v. 13, p. 142

5 Amades, Joan. Costumari català: el curs de l'any. Barcelona: Salvat, 2001, v. 1, p. 873

6 Vegeu el text complet en l'edició que es va fer acompanyant els goigs: Rovira Badies, Ramon Goigs als gloriosos sants màrtirs Celdoni i Ermenter : dels quals se'n veneren les relíquies a la Vila de Cardona i Comarca / text: Ramon Rovira Badies ; música i harmonització del Rnd. Dr. Ricard Penina ; transcrita per Mn. Josep Casafont ; [nota històrica], P. Salvador Pons. [1] f. plegat ([4] f.) : il., música; 32 cm Barcelona : [Torrell de Reus?], 1973 (Impr. Altés). Díptic amb, a la portada, els Goigs amb la imatge dels Sants, orla tipogràfica i text a tres columnes. A les pàgines interiors hi ha la nota històrica

Cripta de Sant Miquel de Cardona amb les relíquies dels sants

SANTS HONEST I REPELIÓ DE CASTEL·LGALÍ

La població bagenca de Castellgalí té com a patrons dos sants postridentins, Honest i Repelió, als quals dedica la festa del 16 de febrer. A principi del segle XX, però, la festivitat s'esqueia a principis de setembre com indicava un número d'El Pla de Bages.

Els orígens dels dos sants, malgrat la seva coincidència a la població catalana, semblen ser diferents. Per una banda, sant Honest va ser associat per Jean Croisset a la ciutat navarresa de Pamplona (1). Sant Repelió, en canvi, tenia un origen montserratí. Una nota d'una edició dels goigs, extreta de l'Arxiu parroquial de Castellgalí, dedicats als dos sants esmentava aquesta diferència: "Les relíquies de Sant Honest foren donades á esta yglesia en lo any 1692 (27 de juliol) pel molt Il·lustre Dr. Francisco de Amigant, Canonje y Vicari General de Barcelona, germà de D. Josep de Amigant, Senyor feudal de castell-Galí, qui havia comprat dit Senyoriu á D. Geroni de Miquel (27 Agost de 1673). Y les de Sant Repelió, foren també regalades á esta yglesia (12 de Decembre del metex any de 1692) pel Reverendíssim P. Cordellas, Abat del Monastir de Nostra Senyora de Montserrat". Sant Repelió sembla que devia formar part de les relíquies procedents de Càller (illa de Sardenya). Les seves restes s'havien descobert, juntament a moltes d'altres, a mitjan dècada de 1620. Un bon nombre de cossos sants, disset o divuit, es van traslladar al monestir català de Montserrat. Pere Serra i Postius al seu llibre "Epitome historico del portentoso santuario y real monasterio de Nuestra Sennora de Monserrate", en detallar les nombroses relíquies que posseïa el cenobi, esmentava: "Arcas seys de plata, en que

estàn Cabezas, Brazos, Piernas, y otras Reliquias grandes, y pequeñas de los Santos Martyres de Cerdeña, de los quales fe celebra Fiesta dia diez de Mayo, poniendolas todas seys en el Altar mayor" (2).

Com era habitual a l'època, la parròquia va acollir amb gran goig aquestes restes sacres i va nomenar patrons als dos sants. La devoció devia arrelar ben ràpidament. El folklorista Joan Amades deia el següent de sant Honest i sant Repelió: "La pagesia els invoca perquè protegeixin els fruits de la terra, especialment quan ja són avançats i prop de la collita. En aquest sentit havien estat molt venerats". I detallava. "Al llogaret de Castellgalí, vora Manresa, havien fet una festa molt lluïda en honor d'aquests sants" (3). En aquest sentit, uns goigs de 1863 contenien la següent estrofa:

"Patrons sou, y molt amats,
del lloch de Castellgalí;
en tot lo mon venerats,
y singularment asi:
guardau los fruits de la terra,
ab la vostra protecció
alcansau dels pecats
complida remissió."

L'any 1906, per manament del bisbe Josep Torras i Bages, com havia fet en altres llocs, va posar en dubte l'atribució de les restes a dos sants. Així consta en una carta de l'arxiu de la Cúria del Bisbat de Vic.

El text, segons esmentaven Joan Vila i Joan Malgosa, ho indicava: "Per la carta sabem, que el 4 de setembre del 1906, Pere Martí, rector de Castellgalí, feia lliurament de les relíquies dels nostres patrons a Anton Costa, coadjutor de Sant Cristòfol i home de la seva confiança, per dur-les al bisbe Torras i Bages, tal i com aquest li havia ordenat. Segons sembla, el bisbe no s'acabava de refiar de l'autenticitat de les relíquies que es veneraven a la nostra església." (4) El sacerdot parroquial va adjuntar un exemplar dels goigs i les mateixes autèntiques amb el desig que fossin acceptades i confirmat el seu culte.

El bisbe Torras i Bages no s'acabava de refiar de l'autenticitat de les relíquies

Les pretensions de rector Pere Martí es devien satisfer ja que les relíquies van retornar a Castellgalí i la seva veneració es va continuar, amb algun que altre daltabaix, fins al dia d'avui.

Notes:

1 Croisset, Jean. "Sant Honesto, prebitero y màrtir".

Dins **Año cristiano**. Madrid: Viuda de Rodríguez, casa editorial, 1885, v. 1, p. 811-814

2 Serra, Pere. **Epitome historico del portentoso santuario y real monasterio de Nuestra Senyora de Monserrate**. Barcelona: Pablo Campins, 1747, p. 456

3 Amades, Joan. **Costumari català: el curs de l'any**. Barcelona: Salvat, 2001, v. 1, p. 786-787

4 Malgosa, Joan; Vila, Joan. **Festa de les coques en honor dels sants Honest i Repel·lió**. Castellgalí, dies 19 i 20 de febrer de 2000, p. 2

ELS SANTS MÀRTIRS DE MURA

A l'església de Sant Martí de Mura es veneren, cada 12 de novembre els Sants Màrtirs de Mura. Les relíquies d'aquests són resguardades en una arqueta de fusta serrada, tallada, clavada i policromada. En les seves cares hi ha les figures idealitzades dels sants. En el seu interior hi ha tres caixes menors amb les relíquies de catorze sants, suposadament màrtirs, portats des de Roma l'any 1680. Els seus noms són Just, Olimpi, Honorat, Leo, Paulina, Benedicta, Desideri, Columbo, Climent, Pròsper, Desideri, Reparat, Donat i Benigna. Les mides de la caixa són: 45 cm de llargada, 30 cm d'amplada, 52 cm d'alçada (amb la tapa de quatre vessants) i acabat de fusta tallada, de 9,5 cm, en forma vegetal a la part superior. A cadascuna de les dues cares majors hi ha les representacions a cos sencer de tres dels sants i dos a cadascuna de les cares menors; als quatre vessants de la coberta hi ha representats la resta dels quatre sants, de mig cos, dins una màndorla formada per la decoració vegetal de la fusta tallada. Els únics dos peus de fusta que conserva tenen, com se sol trobar en aquestes peces, la forma d'urpes felines.

L'any següent a la seva arribada, el 23 d'abril 1681, essent invocats pel poble de Mura, van acabar amb una greu sequera i designats copatrons juntament amb el titular parròquial.

Reliquiari dels Sants Màrtirs de Mura

RELÍQUIES DE SANT IRINEU A SANTPEDOR

Un opuscle signat per mossèn Antón Vila i Sala dóna a conèixer les vicissituds de les restes sagrades de sant Irineu, suposat màrtir. Aquest llibret, editat el 1925 a Manresa, porta el títol de **'El cos de sant Irineu, màrtir'**, i el subtítol 'que's veneraba en l'Iglésia del ex convent de franciscans i ara en la parroquial de Sant-pedor'. El dia 26 d'agost era la data en què la població que va acollir les relíquies celebrava la seva festa. Mossèn Antón explica com les relíquies de sant Irineu, que constaven del cap i de la major part dels ossos del cos, van anar a parar a Santpedor.

Poques dades verídiques s'ha sabut mai de sant Irineu. Mossèn Antón Vila ho confirma dient que "la vida del gloriós Sant Irineu ens és del tot ignorada o desconeguda". Malgrat aquesta manca de dades, segons els bol·landistes – com recull el mateix mossèn Vila- va ser martiritzat l'any 258 en la persecució iniciada pels emperadors romans Deci i Valerià.

Antic reliquiari de sant Irineu

Les suposades actes martirials connecten la biografia amb la de sant Hipòlit, més conegut, i situen el dia de la mort tretze dies després de la de l'anterior. Aquestes actes esmenten que Irineu era un 'cloacarium' o sigui un encarregat de netejar les clavegueres. A ell, un soldat li va confiar el secret del lloc, dins el clavegueram de la ciutat, on havien dipositat el cos d'una cristiana, de nom Concòrdia, que creia que duia or i altres objectes preciosos; li va demanar que el conduís cap aquell punt.

Després d'assegurar-se que no duia res de valor, el soldat va fugir. Irineu, que era cristià, va ser ajudat per un altre cristià de nom Abundi. Ambdós van traslladar el cos de Concòrdia cap al cementiri on eren enterrat Hipòlit i altres màrtirs per donar-li la deguda sepultura. Sabedor d'aquest gest cristià, el prefecte Valeri va fer prendre a Irineu i a Abundi i els va fer matar tot dipositant les restes a la mateixa claveguera. Sant Justí, que sabia de la fe d'Irineu i de la seva fi, el va sostreure del lloc i el va enterrar, degudament, prop del cos de sant Llorenç. Passats els segles, les relíquies de sant Irineu van ser extretes del cementiri de Santa Lucina de Roma per ordre del papa Inocenci XII i reconegudes com autèntiques del màrtir en data de 14 d'abril de 1700. Aquestes restes van ser donades a donya Olimpia Piustiniani Barberiri, princesa de Prenestini, que les va cedir al franciscà Francisco Antoni de la Portilla, bisbe de Mallorca el qual les va concedir al convent de framenors de Santpedor en el moment de la seva fundació, el 7 de setembre de 1732, per "honrar-lo i enriquir-lo espiritualment".

Les relíquies van estar al convent dels franciscans fins i tot després que aquests, arran de la desamortització de 1835, n'haguessin marxat. L'edifici va estar destinat a diverses utilitats essent residència de les religioses Carmelites i de les

religioses Josefines que es van encarregar de mantenir en lloc honorable les restes de sant Irineu, dipositades en una “elegant urna de vidre en un nínxol del seu altar propi”. No va ser fins al 24 d'octubre de 1912 que, per ordre del bisbe de Vic Josep Torras i Bages va manar el seu trasllat a l'església parroquial de Santpedor on es van situar dins un armari amb vidrieres.

Les relíquies de sant Irineu van ser extretes del cementiri de Santa Lucina de Roma per ordre del papa Inocenci XII

L'any 1924, després de ser reconegudes pel bisbe Francesc Muñoz, van ser traslladades a un nou reliquiari descrit en el document que donava fe d'aquesta verificació i signat pel mateix bisbe en data de 29 d'abril de 1925: “Una teca sexagonal de latón niquelado, de medida cincuenta centímetros de ancho, protegida con cristales, en la que existen dos compartimientos separados con un cristal grueso. En la parte baja fueron puestos los huesos menores del Santo y una bolsa de tejido de seda de colores amarillo y encarnado, conteniendo partículas de huesos y cenizas; y en el espacio superior fue colocado el cráneo entero, circuyéndolo de los huesos mayores”. Aquest reliquiari va ser introduït a la mateixa urna antiga, de fusta treballada, degudament restaurada. Les relíquies de sant Irineu devien desaparèixer el 1936 a l'inici de la Guerra civil espanyola.

Nota:

Vila, Antón. **El cos de Sant Irineu, màrtir, que's veneraba en l'Iglésia del ex convent de franciscans i ara en la parroquial de Sant-pedor**. Manresa : Imp. Cat. De Domingo Vives, 1925, 47 pàgines.

CASES NATALÍCIES DE SANT ANTONI MARIA CLARET I DE SANT PERE ALMATÓ

Les cases natalícia, lloc de naixement dels sants i de les santes, generalment es conserven com a testimoni de la seva infància. Ocasionalment, s'hi poden veure mobles i elements que havien utilitzat. A la comarca del Bages n'hi ha dues. A Sallent, on va néixer sant Antoni Maria Claret l'any 1807 i va conviure amb la seva família que regentava una fàbrica de filats i teixits de cotó, es pot visitar la seva casa natalícia. Fins al 1824, quan es va desplaçar a Barcelona per a formar-se en producció tèxtil, va treballar al taller, inicialment en totes les tasques del procés de producció. La Casa Claret està formada per la casa, l'església moderna de Sant Antoni Maria Claret i una exposició permanent sobre la seva vida i obra i forma un important equipament social i educatiu. La casa natalícia de sant Pere Almató a Sant Feliu Sasserra es troba entre el carrer que porta el seu nom i el carrer Major de Sant Feliu Sasserra. S'hi pot contemplar el mobiliari que pertanyia a la seva família i un petit oratori o capella dedicada a l'advocació mariana del Roser.

Dansa del Treure Ball davant la casa natalícia de sant Pere Almató

INTRODUCCIÓ A LES RELÍQUIES DE SANTS

Voleu conèixer de principi el món de les relíquies de sants? Quantes i quines classes hi ha? Quins tipus de reliquiariis són els més freqüents? Quina ha estat la presència de les relíquies a Catalunya?

Aquestes i altres preguntes tenen resposta.

Podeu accedir

gratuïtament al curs

**INTRODUCCIÓ A L'ESTUDI DE
LES RELÍQUIES DE SANTS A
CATALUNYA**

clicant sobre aquest **ENLLAÇ**.

Introducció a l'estudi de les
relíquies de sants a Catalunya

Programa del curset

Fitxa 1

Fitxa 2

Fitxa 3

Fitxa 4

Fitxa 5

Fitxa 6

Fitxa 7

Fitxa 8

Fitxa 9

Fitxa 10

1
Sant Gil, abat, venerat a Núria
Sant Llop, arquebisbe. Venerat a Centelles
Sant Daniel, venerat al monestir de Girona

2
Santa Màxima, venerada a l'Escala

3
Sant Nonit, bisbe de Girona

4 Festa de la Mare de Déu de la Cinta, venerada a Tortosa

5
Beatificació de Josep Oriol, prevere, per Pius VII, el 1806

6
Sant Vicenç, venerat especialment a Besalú

8
Beat Domènec Castellet, fill d'Esparreguera

9
Sant Pere Claver, confessor, fill de Verdú

10
Beat Jacint Orfanell, màrtir, fill de pares vigatans

11
Sant Emilià, bisbe, nascut a Llivia segons tradició barroca
Festa del Sant Misteri de Sant Joan de les Abadesses

12
Beat Miró de Tagamanent, confessor, venerat a Sant Joan de les Abadesses on hi ha la seva tomba

13
Sant Amat, abat, fill de Tarragona

15
Santa Clara, màrtir, venerada a Llissà de Vall
Sants Porcià, Dulcíssim, Llucià, Emerciana i Crescenci, màrtirs de Sant Boi de Lluçanès

17
Sant Llambert, bisbe i màrtir, venerat a Lledó d'Empordà

18
Sant Ferriol, màrtir, venerat especialment a Besalú

19
Santa Maria de Cervelló, fundadora, filla de Barcelona on és venerada, amb la seva tomba, al convent de la Mercè
Sant Desideri, venerat a Mataró
Sants Prim i Felicià, venerats a Besalú

22
Sant Maurici, màrtir, comandant de la Legió tebana, venerat especialment a Manresa
Sant Càndid, màrtir, soldat de la Legió tebana, venerat especialment a Sant Cugat del Vallès
Sant Severí, màrtir, porta estendard de la Legió tebana, venerat especialment a Sant Pere de Torelló

23
Santa Tecla, màrtir, venerada especialment a Tarragona

25
Sant Dalmau Moner, confessor, fill de Santa Coloma de Farnés
Sants Prim i Felicià, màrtirs, venerats especialment a Besalú

26
El papa Climent XI canonitza Bernat Calbó l'any 1710
Santa Justina, verge i màrtir, venerada a Sant Quintí

1

Canonització del beat Pere Màrtir Sans, missioner dominicà, per Joan Pau II, l'any 2000

2

Beat Berenguer de Peralta, bisbe de Lleida, dominic

3

Sant Francesc de Borja, prevere jesuïta

4

Sant Tirs i cinc companys, màrtirs, venerats a Barcelona

6

Els Sants Màrtirs de la Legió tebana, venerats a Barcelona

Sants Julià i Faustin, màrtirs, venerats a Olot
Santa Faustina, màrtir, venerada a Terrassa

8

Santa Reparada, verge i màrtir, venerada a Begur

9

Sant Sabí, confessor i eremita. La tradició el fa fill de Barcelona

10

Sant Gereó i 318 companys, soldats de la Legió tebana, venerats especialment a Barcelona

11

Sant Plàcid, màrtir, venerat especialment a Guissona
Canonització del beat Francesc Coll, fundador de les Dominiques de l'Anunciata, per Benet XVI, l'any 2009

12

Sant Remí, arquebisbe de Sardenya, venerat especialment a Sant Feliu de Llobregat

13

Sant Faust, fill d'Alguayre on és venerat especialment.

14

Beatificació d'Enric d'Ossó, fundador de les Teresianes, per Joan Pau II, l'any 1979

16

Sant Galderic, pagès, venerat especialment a la comarca del Rosselló i a la ciutat de Barcelona

21

Santes Úrsula, Florentina i Florina, màrtirs, d'entre les Onze Mil Verges, venerades especialment a Barcelona
Santa Càndia o Càndida, verge i màrtir, d'entre les Onze Mil Verges, venerada especialment a Tortosa
Santa Colombina, verge i màrtir, venerada al monestir de Poblet

Santa Clara, verge, venerada especialment al monestir de Santes Creus

Canonització del beat Miquel Febres Cordero, germà dels Germans de les Escoles Cristianes de La Salle, per Joan Pau II, l'any 1984

22

Santa Còrdula, verge i màrtir, d'entre les Onze Mil

Verges, venerada especialment a Tortosa

Sants Justa, Clara, Víctor i Pacífic, màrtirs, venerats el quart diumenge d'octubre a Manlleu, on hi havia les seves relíquies fins a l'any 1936

23

Commemoració la primera translació del cos de santa Eulàlia, el bisbe Frodoí de Barcelona va trobar el seu cos i el va traslladar l'any 878 a la catedral de la ciutat
Sant Teodor, màrtir, noi màrtir venerat a Sarrià

24

Sant Martirià, bisbe, venerat a Banyoles
Sant Antoni Maria Claret, arquebisbe i fundador, fill de Sallent, venerat a Vic on hi ha la seva tomba

25

Sant Bernat Calbó, bisbe de Vic, fill de Reus, venerat especialment a Vic on hi ha la seva tomba i a Reus

26

Sants Lluçia i Marcià, màrtirs, venerats especialment a Vic on hi havia les seves relíquies

Canonització de Bernat Calbó, que havia estat abat del monestir de Santes Creus i bisbe de Vic, per Climent XI, l'any 1710

27

Santa Sabina, màrtir, venerada especialment a Àger

29

Sant Narcís, bisbe de Girona i màrtir, venerat a Girona on hi havia les seves relíquies i on es troba una important capella

Beatificació de Pasqual Bailón, frare llec franciscà, per Pau V, l'any 1618

30

Beatificació de Miquel Febres Cordero, germà dels Germans de les Escoles Cristianes de La Salle, per Pau VI, l'any 1977

1391.- El bisbe de Girona, Berenguer d'Anglesola, autoritza la veneració de les relíquies de sant Vicenç que havia proporcionat Pere Rovira a l'església parroquial de Sant Vicenç de Besalú

1419/1420.- Es registra uns cobraments de part de l'argenter gironí Narcís Estrader per a la realització de dos bustos-reliquiari per a les relíquies de sant Prim i Felicià de Sant Pere de Besalú

1675.- L'arenycenc Antoni Pasqual i Lleu, futur bisbe de Vic, rep les relíquies de santa Amància del papa Climent X. Aquestes relíquies es troben actualment, al casal de Sala d'heures de Santa Eugènia de Berga (Osona). També rep les relíquies de sant Candi i santa Clementina.

1732.- Les relíquies de sant Irineu màrtir són acollides a l'església del convent de franciscans de Santpedor de recent construcció en la mateixa data en què el temple és beneït

1748.- A causa de la necessitat de pluja a la ciutat de Vic i comarca, s'inicien diverses pregàries a instància dels procuradors de Sant Isidre. Es porten les relíquies dels Sants Màrtirs Llucià i Marcia a la catedral i s'exposen juntament amb les de santa Escolàstica

1751. Les relíquies dels Santa Màrtirs Llucià i Marcia i de santa Escolàstica són exposades al a catedral de Vic en petició de pluja

1774.- El vicari general de Barcelona lliura al beneficiat de la parròquia de Falset, mossèn Rocamora, i al comissionat de la població, Pere Rull, la caixa tancada i segellada amb les relíquies de santa Càndia; arriben a Tarragona, on se signa el document que autoritza la seva exposició pública, i es fa la processó que condueix les relíquies sobre un baiard sobre les espatlles de vuit persones i són rebudes amb gran solemnitat i entusiasme

1785.- El bisbe de Vic, Francisco de Veyán, reconeix la incorruptibilitat de la Sagrada Forma del Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses

1795.- Es fa el solemne trasllat de les relíquies de les santes Juliana i Semproniana a la nova urna de plata que havia ofert el canonge de Barcelona i mataroní, Dr. Marià Pou, amb la notable despesa de 1.750 lliures

1817.- Processó amb els Sants Màrtirs, Llucià i Marcia, després de dur la Mare de Déu del Bonsuccés a veure sant Fortià de Torelló

1835.- Després de la desamortització i l'abandonament del monestir de Sant Cugat del Vallès, són assignades la totalitat de relíquies de les santes Juliana i Semproniana a l'església parroquial de Mataró

1877.- Després d'una inspecció efectuada per les màximes autoritats de l'arquebisbat de Tarragona, a falta de documents acreditatius, es determina mantenir les relíquies de santa Càndia de Falset apartades de la veneració pública

1939.- El rector de la parròquia de Santa Maria de Camprodon retorna, des de Girona, les relíquies de sant Patllari després que hi fossin traslladades durant la Guerra Civil Espanyola. Els fidels de Santa Maria de Camprodon participen d'una gran rebuda.

1960.- S'extreuen d'un amagatall dins l'església parroquial de Falset, on havien estat col·locades després de la Guerra del Francès, les relíquies de santa Càndia

1961.- Es condueixen, sota tàlem i amb tota solemnitat, les relíquies de santa Càndia fins al temple parroquial de Falset per a la seva veneració

2011.- Durant una lectura de la Guia de col·leccions del Museu Episcopal de Vic (edició de 2003), es compara la fotografia que hi consta de l'arqueta barroca de plata, anomenada Arqueta de Sant Antoni de Pàdua, amb una fotografia feta a principi de la dècada de 1930 per Lluís Coll. A partir de la confrontació, es dedueix que es tracta de la mateixa peça. Aquest fet permet restituir la memòria de l'Arqueta dels Sants Màrtirs de Manlleu que es donava per desapareguda des de l'inici de la Guerra Civil Espanyola, el 1936.

877.- Primera translació de les relíquies de santa Eulàlia des de l'església de Santa Maria de les Arenes a la catedral de Barcelona conduïda pel bisbe Frodoí

1390.- La comunitat de Sant Pere de Besalú expressa la intenció de construir un sepulcre d'alabastre per contenir les relíquies de sant Prim i sant Felicià. Sembla que no es va realitzar mai

1421.- Es registra un cobrament de part de l'argenter gironí Narcís Estrader per a la realització de dos bustos-reliquiari per a les relíquies de sant Prim i Felicià de Sant Pere de Besalú

1431.- Alfons el Magnànim, rei d'Aragó, en Real Cèdula, faculta per demanar almoïna per al reliquiari del Sant Dubte d'Ivorra a tot el regne d'Aragó

1686.- A la parròquia de Forcall, comarca dels Ports al nord del País Valencià, arriben les relíquies del màrtir sant Víctor de la mà de Fra Gaspar Gil

1728.- Les restes de sant Bernat Calbó es col·loquen a la urna de plata construïda per l'orfebre barceloní Joan Matons amb presència del bisbe Ramon de Marimon

1748.- La imatge del Sant Crist de l'Hospital de Vic és conduït en processó fins a la catedral i l'acompanyaven les relíquies dels Sants Màrtirs Llucià i Marcià i santa Escolàstica

1753.- El bisbe de Vic, Bartomeu de Sarmiento, reconeix la incorruptibilitat de la Sagrada Forma del Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses

1790.- El Vicari general de Barcelona, Plàcid de Montoliu, fa reconeixement de l'urna que conté les relíquies dels sants màrtirs Magne, Innocent, Mansuet, Constanci, Teodor, Especiós, Urbà, Amand, Benet, Lliberat, Aureli, Reparat, Climent, Just, Vicenç i Crescenci i dóna llicència per a la pública veneració i es porten a l'altar de sant Desideri de Santa Maria de Mataró i col·locades en una urna de vidre.

1817.- Una processó provinent de Vic amb la Mare de Déu del Bonsuccés visita Torelló i, especialment, les relíquies de sant Fortià en petició de pluja

1878.- Les relíquies de sant Fortià són conduïdes al santuari de la Mare de Déu de Borgonà i l'arqueta és situada a l'altar als peus de la imatge mariana

1904.- El bisbe de Vic, Josep Torres i Bages, determina que no en doni culte públic a les relíquies, entre les quals hi ha el cos del Sant Infant, que es troben a l'interior de l'església de Sant Pere de Casserres que es troba en estat d'abandonament

1912.- El bisbe de Vic Josep Torras i Bages, en la seva visita pastoral a Santpedor, mana el trasllat de les relíquies de sant Irineu màrtir des de l'església del convent dels franciscans, que es trobava en mal estat, a l'església parroquial

1922.- El bisbe de Vic Francesc Muñoz reconeix les relíquies de sant Irineu màrtir que són venerades a l'església parroquial de Santpedor

Curs virtual sobre els Sants Màrtirs de Vic, Llucià i Marcià

Dissabte 24 i diumenge 25 d'octubre de 2020

Per Google Meet

Sessió 1.- Dissabte 24 - 11 del matí

Presentació i introducció

El doblament o apropiació de sants forans

La invenció de les relíquies a mitjan segle XI

La consolidació de la devoció

Sessió 2.- Diumenge 25 - 11 del matí

La competència pel patronatge de Vic el 1656

La popularitat irradiada de Vic a la comarca:
les rogatives

La pèrdua de protagonisme per l'aparició de sant
Miquel dels Sants

Debat

Inscripcions gratuïtes (clicueu)

PROPER NÚMERO: 1 DE NOVEMBRE DE 2020

SUBSCRIPCIÓ GRATUÏTA A:

[HTTP://WWW.JOANARIMANYJUVENTENY.CAT/SUBSCRIPCIÓ-REVISTA/](http://www.joanarimanyjuventeny.cat/subscripció-revista/)

**DIRECCIÓ, TEXTOS I FOTOGRAFIES:
JOAN ARIMANY I JUVENTENY**

<http://www.joanarimanyjuventeny.cat/Autoria/>

Contacte

© 2020 joan arimany juventeny

AGRAÏMENTS:

PEPA ANIA, CARME COMAS, DANI FONT, MARIA GARGANTÉ, RAFEL GINEBRA, MIQUEL S GROS, ANNA HOMES, GUILLEM MERCADAL, MARC SUREDA I DANIEL VILARRÚBIAS. MUSEU EPISCOPAL DE VIC I CATALONIA SACRA.